451
S

AN 6961

RAI SAHIB HANUMAN BUX KANOI LIBRARY
No. A 966
Dt. 21/5/58
DIBRUGARH COLLEGE

DHSK COLLEGE
LIBRARY
Accession No 6961
Call No 891.451/G.05

6961

শ্ৰীমদ্ভাগৱত চতুৰ্থ কন্ধৰ অন্তৰ্গত

সৰল পদ্য চন্দে

ধ্ৰুব চৰিত্ৰ।

সপত্নী মাতৃৰ বাক্যে বিদাৰিলা মন।
ধ্ৰুবে আসি আৰাধিল তোমাৰ চৰণ॥
ত্ৰৈলোকৰ ওপৰে তাহাঙ্ক থৈলা থাপি।
গোধিকাৰ পুচ্ছ ভাগে দেখিয়ো অদ্যাপি॥

—:০:—

অধুনা ৺ ধলৰ সত্ৰৰ

শ্ৰীতীৰ্থনাথ গোস্বামীৰ দ্বাৰা

বিৰচিত আৰু প্ৰকাশিত।

প্ৰথম তাঙ্গৰণ।

কলিকতা,

৬নং কলেজ-স্কোৱাৰ, সাম্য-প্ৰেচত,

শ্ৰীউপেন্দ্ৰনাথ দাস দ্বাৰা মুদ্ৰিত।

১৩২৭ চন।

মূল্য খনে।৶০ ছয় অনা।

জাননী।

আমাৰ ওছৰত ইয়াত নাম লেখা বস্তুৰ বাজেও অনেক ৰকম বেমাৰৰ দৰব, সুগন্ধি তেল, কাগজ, কলম, হেন্দোল নিব, ছিয়াহি, পেঞ্চিল আদি অনেক ৰকমৰ পুথি বেচিবৰ নিমিত্তে মজুত আছে যাৰ যি লাগে চিঠি লেখিলেই ডাকত পঠোৱা হব।

মূৰ কামোৰণীৰ দৰব।—এই তেল ঘঁহা মাত্র মুৰ কামোৰণী তৎক্ষণাৎ গুছিব, এচিচাৰ দাম ॥৵০ অনা।

ফটুয়াই ফটাৰ দৰব।—এই দৰব লগালে যেনে ফটুৱাই ফাটক ৩।৪ দিনতে ভাল হব। দাম চিচাত ৸০ বাৰ অনা।

হজমিৰ দৰব।—ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিলে সকলে পেটৰ অসুখ দূৰ হয় আৰু বেগতে ভোক লাগে। দাম।/০ পাঁচ আনা।

কান গাঁৰৰ দৰব।—যেনে কান গাঁৰৰ বিষ হক ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিলে কেনিবা যাব। দাম চিচাত ৸০ বাৰ আনা।

কুকুৰি কনাৰ দৰব।—ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিলে যেনে কুকুৰি কনা হক কেনিবা যাব। দাম চিচাত ॥৵০ অনা।

বুকু বিষোৱাৰ দৰব।—এই দৰব লগোৱা মাত্র তৎক্ষণাৎ বুকুৰ বিষ গুছিব। দাম ৸০ বাৰ অনা।

লৰাৰ জিভাত ঘা হোৱাৰ দৰব।—যেনে ৰকমৰ ঘা হক ইয়াক লগোৱা মাত্র শুকাব। দাম চিচাত ॥৵০ অনা।

পোৱাৰ ঠিকনা—শ্রীতীর্থনাথ গোস্বামী।

ধলৰ সত্র, যোৰহাট, গটঙ্গা।

পাতনী।

আমাৰ নিচিনা নগণ্য প্ৰাণীৰ প্ৰতি এনে কামত হাত দিয়া ডিঙ্গিৰ শিল আৰি সাগৰ পাৰ হবলৈ ধৰাই সমান। কিন্তু সাহসত ভৰ কৰি পৰম বৈষ্ণৱ "ধ্ৰুবৰ চৰিত্ৰ" পুথি খনি সকলোৰে পঢ়িবৰ, শুনিবৰ, অতি আগ্ৰহ যেন দেখি সাধ্য মত যত্ন কৰি এই পুথি খনি ভাগৱতৰ পৰা সৰল পদ্যছন্দে লেখি ধৰ্ম্মানুৰাগী বৈষ্ণৱ সকল আৰু ভদ্ৰ সকলৰ সমাজত আগ বঢ়ালো। ইয়াত উত্তানপাদ ৰাজাৰ ৰাজমহিষীক সতিনীৰ কুট কথাত বনবাসলৈ দি কিৰূপে অৰণ্যত ৰাজাৰ ঔৰসে ধ্ৰুবৰ জন্ম হৈ পাঁচ বছৰীয়া লৰাই ঈশ্বৰানুৰাগী হৈ অৰণ্যত অকলে মাতৃক পৰিত্যাগ কৰি তপৰ বলত ঈশ্বৰক লাভ কৰি পৰম বৈষ্ণৱ হৈ পিতৃ মাতৃক উদ্ধাৰ কৰি নিজেও সৰ্ব্বশ্ৰেষ্ঠ "ধ্ৰুবলোকত" বাস কৰিলে। শুনিলে হৰিষ হোৱা অমৃতময় ভাগৱতৰ পৰা সম্পূৰ্ণ ধ্ৰুব উপাখ্যান এই পুথিত লেখা হৈছে।

আমাৰ বিদ্যা বুদ্ধিৰ দোষত ই একেবাৰেই অকৰ্ম্মণ্য হৈ পৰিছে। বিজ্ঞ মহাত্মন সকলে বৈষ্ণৱৰ চৰিত্ৰ ভাগৱতৰ কথা অমৃতময় ঈশ্বৰৰ গুণ কীৰ্ত্তন বুলি দোষৰভাগ পৰিত্যাগ কৰি স্বীয় গুণে ভুল সংশোধন কৰি লৈ একোখনি দাঙ্গি ধৰিলেই আমাৰ জীৱন সাৰ্থক বুলি মানিম। মিনতি পূৰ্ব্বক জনাও; সদাশয় বিজ্ঞ সকলে ভুল শুধৰাই আমাক কৃপা কৰি জনালেই দ্বিতীয় তাঙ্গৰণত ত'ৰ নাম লৈ শুধৰাবলৈ যত্ন কৰিম। ইতি—

বিনীত

শ্ৰীতীৰ্থনাথ গোস্বামী।

উৎসৰ্গ।

মাতৃ মই তোমাৰ গৰ্ভত জন্মধৰি মাত্ৰ মোৰ পাঁচ বছৰ বয়সতে পিতৃ গুৰুৱে অকালন বালক বালিকা দলনীত মাছে পোনা মেলাদি মেলি আমাক এই ভৱ সংসাৰত শ্ৰীমতি কনকেশ্বৰীবাই, আৰু শ্ৰীমতি তিলকান্তি ভগ্নি সহ তিনটি লৰা ছোঁৱালী এৰি নৰলীলা সম্বৰণ কৰি বৈকুণ্ঠগামী হল। সেই দিবসাবধি আপুনি মোক নিৰ্ধনীৰ ধন, অপুত্ৰিনীৰ পুত্ৰ মোৰ দুখতেই দুঃখ, মোৰ সুখতেই সুখ, মোৰ কান্দনেই কান্দন, মোৰ হাহঁনেই হাহঁন, মোৰ ৰোগেই ৰোগিনী হৈ, হৃদয়ৰ ধন স্বৰূপে বুকত বান্ধি সাবটি লৈ অপত্যস্নেহ কৰাতো মোৰ মনে তাক শান্তি নেমানি তোমাক পৰিত্যাগ কৰি কিৰূপে বিদ্যালাভ কৰিব পাৰিম তাৰ যত্নত আবদ্ধ হৈ ৺ শ্ৰীযুতা বসুমতি বৃদ্ধ মাতাৰ কৃপাত দেশে বিদেশে ভ্ৰমি দুটা মান কলিয়া আখৰ চিনি যৎকিঞ্চিৎ জ্ঞান লাভ কৰি পুনৰ তোমাৰ চৰণৰ অপত্যস্নেহত লিপ্ত হলো।

পূৰ্ব্বজন্মৰ প্ৰাক্তনৰ ফলে দৈবৰ বলত অলপ দিনৰ পাছতে সংসাৰ চক্ৰৰ ভাৰ গাত পৰি সংসাৰী হলো। কিন্তু সংসাৰ চক্ৰত প্ৰবৰ্ত্তি পুত্ৰৰ পৰা মাতৃয়ে যি সুখ সন্তোষ পাব লাগে; তেনে সুখ সন্তোষ তোমাৰ অধম পুত্ৰৰ পৰা—পাব পাৰিছিলা বুলি মোৰ মনে কেতিয়াও বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰিলে। অনুমানে দুখৰ বাজে লেশ মাত্ৰও সুখ নহল বুলি মোৰ মনে দৃঢ় বিশ্বাস। যাহক :তোমাৰ অজ্ঞান পুত্ৰই কিছুদিনলৈ তোমাৰ চৰণ সেউৱা কৰিবলৈ পাম বুলি যি আশা কৰিলো সেই আশা ভঙ্গ কৰি তোমাৰ অকালতে

আমাক পৰিত্যাগ কৰি ১৮৩৬ শকৰ ফাগুণ মাহৰ শুক্লা দ্বাদশীৰ ৰাত্রি বৈকুণ্ঠগামী হলা।

মাতৃক প্রতি পুত্রে যিৰূপে সেউৱা ভক্তি শ্রদ্ধা পোষণ পালন কৰিব লাগিছিল আমাৰ ভাগ্যহীন বশতঃ সোন কালে আমাক তুমি এৰি যোৱাত সেউৱাৰ বঞ্চিত হৈ মোৰ মনত শান্তি লাভ কৰিব নোৱাৰিলো। তোমাৰ যে দুৰ্ভগীয়া অধম পুত্র এটি এই সংসাৰত আছো, তাৰ চিন স্বৰূপে পৰম বৈষ্ণৱ "ধ্রুব চৰিত্র" পুথি খনি ভাগৱতৰ পৰা সৰল পদ্যচন্দে লেখি তোমাৰ পবিত্র ৺ শ্রীবিশ্বেশ্বৰী নামত উৎসৰ্গা কৰি আজৰ পৰা শান্তি লা ভ কৰিলো। ইতি

তোমাৰ অধম পুত্র ভাগ্যহীন
শ্রীতীর্থনাথ গোস্বামী
(ধলৰ সত্র)

ধ্ৰুবচৰিত্ৰ।

শ্ৰীকৃষ্ণায়নমঃ।

নমো নমো নাৰায়ণ দেৱ জনাৰ্দ্দন।
পশিলো শৰণে প্ৰভো তোমাৰ চৰণ॥
জগতৰ হৰ্ত্তা কৰ্ত্তা তুমি ইষ্ট দেৱ।
তোমাৰ চৰণে কৰো লক্ষ কোটি সেৱ॥
যাহাৰ স্মৰণে মহাপাপী যাই তৰি।
বিধিৰো বিধতা পূৰ্ণ ব্ৰহ্ম দেৱহৰি॥
হেন ঈশ্বৰৰ পদে কৰি নমস্কাৰ॥
বিৰচিলো ইটো ধ্ৰুব-চৰিত্ৰ পয়াৰ॥
মহাভাগৱত পদ অমৃত অধিক।
আৰু শুনি ভনি নিষ্টে পাৱে বৈকুণ্ঠক॥
শুনা সাৱধানে আৰু একচিত কৰি।
যাৰ ইচ্চা আছে যাইবে বৈকুণ্ঠক তৰি॥
যেবে ব্ৰহ্মশাপে পৰি আছে পৰীক্ষিত।
শুক মুখে ভাগৱত শুনি প্ৰতিনিত॥
সপ্তদিন মধ্যে এক দিন পৰীক্ষিত।
পুছিলা শুকত ৰাজা ধ্ৰুবৰ চৰিত॥

পঞ্চ বছৰৰ শিশু নাই তাৰ জ্ঞান।
কিৰূপে ভৈলন্ত তেহোঁ হৰি-পৰায়ণ ॥
শুনিবাক ইচ্ছা যায় কহা মুনিবৰ।
ধ্ৰুৱৰ চৰিত্ৰ ইটো কথা গুৰুতৰ ॥
শুকমুনি বোলে শুনা ৰাজা পৰীক্ষিত।
উত্তানপাদ নামে ৰাজা ভুবনে বিদিত ॥
সুনীতি তাহাৰ পত্নী গুণে মহাধীৰ।
কেৱল নাহিকে পুত্ৰ ভাবিয়া অস্থিৰ ॥
কতোদিনান্তৰে ৰাজা এই যুক্তি কৰি।
দ্বিতীয় বিবাহ কৈলা সুৰুচি সুন্দৰী ॥
কনিষ্ঠা ৰমণী তেওঁ নবীন যৌবনী।
ৰূপৰ তুলনা নায় সুৰুচি ৰমণী ॥
উৰ্ব্বশী মেনকা ৰম্ভা আৰু তিলত্তমা।
নাহি হেন ৰূপবতী দিবোহো উপমা ॥
সুন্দৰীক পাই ৰাজা ভৈলা বশীভূত।
সুনীতিৰ সঙ্গ ৰাজা নছাৰে কিঞ্চিত ॥
কেৱলে তাহাতে সঙ্গে থাকয় সৰ্ব্বথা।
যিবা আজ্ঞা দেই ৰাণী নকৰে অন্যথা ॥
হেন দেখি মহাশোকে সুনীতি ৰমণী।
বিধতা স্মৰিয়া কান্দে হিয়ে মুষ্টি হানি ॥
হায় বিধি কি লেখিলা আমাৰ কপালে।
দহিলা হৃদয় মোৰ ঘোৰ শোকানলে ॥
নভৈলা সন্ততি মোৰ এইটো কাৰণে।
দ্বিতীয় বিবাহ মই কৰাইলো যতনে ॥

তাৰ ফল আৰে মই হাতে হাতে পাইলো।
মৃত্যুৰ ঔষধ আনি সুধা বুলি খাইলো॥
ৰাজাৰ ঘৰিণী হৈ ক্ষণে যুগ যায়।
হায় বিধি কি কৰিলা আমাৰ বিলায়॥
দুখৰ উপৰি দুখ মিলিল অপাৰ।
কহো শুনা আতপৰে কিবা ভৈলা আৰ॥
এদিনা সুৰুচি দেবী ভাবিলা মনত।
গৃহমধ্যে সতিনীক ৰাখিবো কিমত॥
অগ্ৰগণ্য সতিনীৰ যদি পুত্ৰ হয়।
তেবে সেহি পুত্ৰে ৰাজ্য পাইবে নিশ্চয়॥
সুনীতিয়ো হব প্ৰিয় পাছে নৃপতিৰ।
মিলিবে অময়া সুখ পাছে সতিনীৰ॥
এতেকে সতিনী মই গৃহে নেৰাখিবো।
নৃপতিক খাটি মই বনে পঠাইবো॥
ইহাক কেৱল মাত্ৰ যুক্তি স্থিৰ কৰি।
ক্ৰোধ ঘৰে প্ৰবেশিলা সুৰুচি সুন্দৰী॥
আত অনন্তৰে ৰাজা গৈয়া অন্তঃপুৰ।
নেদেখিয়া সুৰুচিক চিন্তিত অন্তৰ॥
বিচাৰিলা নানা গৃহে তথাপি তো নায়।
অনন্তৰে বিছাৰিলা ক্ৰোধ ঘৰে যায়॥
দেখি আঙ্গোৱালী ধৰি জিজ্ঞাসে কাৰণ।
কি কাৰণে দেখো পূয়া মলিন বদন॥
কোৱা প্ৰাণেশ্বৰী মোক কিনু ভৈলা দুঃখ।
নসহে পৰাণ মোৰ দেখি ক্ৰোধ মুখ॥

কোনেনো বুলিলে মন্দ কোৱা শীঘ্র কৰি ।
দিবোহো উচিত ফল জানা প্রাণেশ্বৰী ॥
ইবাৰ সম্বৰি ক্রোধ কহিয়ো কাৰণ ।
নকৰিবো তয়ু বাক্য কদাপি খলন ॥
নাশিবো পৃথিবী মই তোমাৰ ক্রোধত ।
পালিবো তোমাৰ বাক্য জানিবা নিশ্চিত ॥
এতেক শুনিয়া ক্রোধ কৰি সম্বৰণ ।
বুঝিলন্ত ধীৰে ধীৰে ৰাজাক বচন ॥
মোৰ বাক্য যদি তুমি নকৰা হেলন ।
সত্য কৰা আগে পাছে কহিবো কাৰণ ॥
এহি বুলি নৃপতিক সত্য কৰাইলা ।
নাৰীৰ কথাত ৰাজা বিপাকে পৰিলা ॥
ধীৰে ধীৰে কয় কথা সুৰুচি সুন্দৰী ।
শুনিয়ো নৃপতি কও শুনা শ্রদ্ধা কৰি ॥
তোমাৰ প্রথম ভাৰ্য্যা সুনীতি ৰমণী ।
বুলিলা অপাৰ মোক নানা নিন্দা বাণী ॥
এই হেতু তাইৰ মুখ নছাইবো নিশ্চয় ।
দিয়ো বনবাস যাতে নেদেখিবো ময় ॥
নতুবা তেজিবো মই নিজৰ পৰাণ ।
সত্য মোৰ এই কথা বুজিবা ৰাজন ॥
সুৰুচিৰ প্রেমে ভোল হৈয়া নৃপবৰ ।
ভাল মন্দ একোতাক নকৰি বিচাৰ ॥
সুনীতিক বন বাস দিলন্ত সত্বৰ ।
ধৰ্ম্মকো তেজিলা স্ত্রীৰ বোলে নৃপবৰ ॥

সুনীতি বোলন্ত কিমু আমাৰ কপাল।
সতিনীক বিহা কৰি ঘটাইলো জঞ্জাল॥
নকৰি বিচাৰ একো সতিনীৰ বোলে।
অকাৰণে ৰাজা মোক বন বাসে দিলে॥
সতিনী কৰিলে মোক ইহেন দুৰ্দ্দশা।
ৰাজভোগ এৰি মোৰ অৰণ্যত বাসা॥
কি দিবো ৰাজাক দোষ আমাৰ কপাল।
সতিনীক বিবাহৰ ফল পাইলো ভাল॥
এহি বুলি কান্দি দেবী হিয়ে মুষ্টি হানি।
মহা দুখে গৈলা বনে সুৰুচি ৰমণী॥
এই ৰূপে কান্দি কান্দি অৰণ্য পশিলা।
নাহি দিশ দিশান্তৰ ভ্ৰমিবে লাগিলা॥
অৰণ্যৰ প্ৰান্তে বহু ব্ৰাহ্মণ আলয়।
সুনীতেয়ো উপনীত ভৈলা তাতে যায়॥
অতি শোকাতুৰ মুখ সুৰুচি ৰমণী।
দেখিয়া আসিল যত আছিল ব্ৰাহ্মণী॥
সাদৰে সকলো পাছে যিজ্ঞাসে কাৰণ।
কৈৰহন্তে আসা তুমি কোৱা কোনজন॥
একাকিনী ভ্ৰমা তুমি অৰণ্য ভিতৰ।
কোন অপমানে কান্দ কহিয়ো সত্বৰ॥
সুলক্ষণা কন্যা তুমি ৰূপে চমৎকাৰী।
ৰাজাৰ মহিষী কিম্বা দেৱতাৰ নাৰী॥
দিয়া নিজ পৰিচয় সম্বৰা ক্ৰন্দন।
সত্য কৰি কহা এবে স্বৰূপ বচন॥

সুৰুচি বোলন্ত নহো নাৰী দেৱতাৰ।
নিজ কৰ্ম্মদোষে দুঃখ ভুঞ্জো আপোনাৰ॥
উত্তানপাদ নামে ৰাজা বিদিত ভুবন।
তাহাৰ মহিষী মই স্বৰূপ বচন॥
নাহিকে সন্তান মোৰ ইহাৰ কাৰণ।
পুত্ৰ কামনাত বিহা কৰিলা ৰাজন॥
সুনীতি তাহাৰ নাম সুন্দৰ ৰমণী।
শিশুকাল হতে তাঙ্ক পালিলো আপুনি॥
যৌবন কালত অতি ভৈলা ৰূপবান।
নৃপতি কৰিলা তাইক প্ৰাণৰ সমান॥
ভুলিলা নৃপতি সব সুনীতিৰ বোলে।
তাইৰ বাঞ্ছা পুৰি মোক বনবাসে দিলে॥
ললাটৰ দুঃখ কোনে খণ্ডাই বাক পাৰে।
একাকিনী ফুৰু মই অৰণ্য ভিতৰে॥
কান্দি মহাশোকে মই আতুৰ হইয়া।
আসিলো ইঠানে তযু আশ্ৰম দেখিয়া॥
আছে নানা হিংস্ৰ জন্তু অৰণ্য ভিতৰ।
নখাইল একোৱে মোক এই দুঃখ বৰ॥
এতেক শুনিয়া সবে বিস্ময় মানিলা।
সুনীতিক মুনিপত্নী কহিবে লাগিলা॥
কৰিলেক ৰাজা হৈয়া এনে অবিচাৰ।
যি হোক সি হোক ভয় নাহিকে তোমাৰ॥
এই আশ্ৰমত থাকা হৈয়া ৰাজৰাণী।
থাকিবো পালিয়া সবে তব আজ্ঞা বাণী॥

পত্ৰ গৃহ সাজি আমি দিয়াইবো সকলে।
সম্বৰিয়ো শোক মাতা থাকিবা কুশলে॥
নানা বাক্যে বিপ্ৰপত্নী আশ্বাস কৰিলা।
সকলো বৃত্তান্ত গৈ স্বামীত কহিলা॥
শুনি পাছে মুনিগণ লাগি চমৎকাৰ।
নৃপতিক ভৎৰ্সনা কৰিলা বাৰে বাৰ॥
যেহি কি নোহোক আমি ৰাণীক পালিবো।
ৰাজৰাণী বুলি আমি সন্মান কৰিবো॥
পাছে সৰ্ব্বজনে পত্ৰ গৃহক নিৰ্ম্মিলা।
সুনীতিক আনি পাছে গৃহ সমৰ্পিলা॥
ৰহিল সুনীতি পাছে মুনি আশ্ৰমত।
ঘটিলা ঘটনা যিটো আছে কপালত॥
শুকদেৱে বোলে এবে শুনিয়ো ৰাজন।
পৰম পবিত্ৰ ইটো ধ্ৰুবৰ আখ্যান॥
যেহি জনে মন দিয়া কৰিবে শ্ৰৱণ।
নিশ্চয়ে তাহাৰ বাস বৈকুণ্ঠ-ভুবন॥
হেন জানি সুখে কৰা শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন।
হৃদয়ত চিন্তাৰূপ মুখে হৰি গুণ॥
তেবেসে সাফল ইঠো মনুষ্য জনম।
নহলে মানবী তনু পশুতো অধম॥
হেন জানি এৰি সবে ভাস ভুষকাম।
ভনে দীন তীৰ্থনাথে বোলা ৰাম ৰাম॥

সুনীতিৰ খেদ ও বিলাপ।

—:০:০—

সুনীতি সুন্দৰী শোকে আতি, কান্দিবে লাগিলা হিয়া ধুনি,
দিবা নিশি মাত্র ভাবিয়া হৰিচৰণ।
ৰাজাৰ মহিষী হৈয়া মই, ভিক্ষৰি চৌধিক এবে হই,
ঘোৰ অৰণ্যত ভূমিত মোৰ শয়ন॥
সুৰুচি সতিনী হৈয়া কাল, সুখহন্তে বহি মোক ভাল,
ৰাজাৰ ৰাণীৰ কৰিলে হেন দুৰ্দ্দশা।
পতি সঙ্গে ৰঙ্গে প্ৰেমৰস, কৰিলে পাপীষ্ঠি তাক নাশ,
সুখভোগ মোক কৰিলে সবে নিৰশা॥
বৈশাখ মাসৰ ৰৌদ্ৰ ঘোৰ, দহিছে বনক খৰোত্তৰ,
এনোৰা ৰৌদ্ৰত সুনীতিৰ যাই প্ৰাণ।
লগত শতেক দাসী লই, পালঙ্ক উপৰে সুতি মই,
দাসী সবে সদা চামৰে কৰে ব্যজন॥
আসিবে আষাঢ় মাস যেবে, ঘোৰ বৃষ্টি আসি হৈবে তেবে,
পত্ৰৰ গৃহত থাকিবে নৰৈ ৰে স্থল।
শ্ৰাবন ভাদ্ৰ পাছে দুই মাসে, বৰষিবে ঘোৰ অহৰ্নিশে,
কাপড় ভিজিয়া গাৱে পৰিবেক জল॥
পূজিবে অম্বিকা আহিনত, মই ৰৈলো আসি অৰণ্যত,
তৈলৰ বিহনে শিৰে ধূলা উৰি যাই।
পৌষ আঘোনত শীত যেবে, কৈত পালঙ্কত সুতি ৰৈবো,
মহাঘোৰ শীতে বস্ত্ৰকো একেৰি নাই॥

ৰাজৰাণী হৈয়া কত সুখ, ভূঞ্জিলো অপাৰ নাইলেখ,
পতি সঙ্গে লৈ কৰিলো প্ৰেম অপাৰ।
সতিনী কালৰো অতি কাল, ৰাজসুখ সব ৰহি ভাল,
বনক খেদিয়া মাংসক খাইলে আমাৰ॥
আসিবে বসন্ত কাল যেবে, গুঞ্জৰী ভ্ৰমৰ ঝাকে ঝাকে,
কোকিলৰ নাদে মন হৈবে উচাতন।
পতিক সততে মনে স্মৰি, পুৰিবে শৰীৰ দিবানিশি,
হায় মোৰ বিধতা কিসক ধৰো জীৱন॥
পূৰ্ব্বজন্মে কিনু কৈলো পাপ, দিলা হৃদয়ত এনে তাপ,
নলাগে ই দেহ যাউক মোৰ প্ৰাণ ছাৰি।
সুৰুচি সতিনী কোনজন্মে, তোক মহাশত্ৰু আছৰিলো,
তাৰ প্ৰতিশোধ লৈলি এবে মন পুৰি॥
নলাগে ই দেহ মৰো মই, পতি সঙ্গে সুখে থাকতই,
অকলে অৰণ্যে থাকো হিংস্ৰ জন্তু লই।
ৰাজৰাণী সুখ দূৰ কৰি, পাপীনি ৰাক্ষসী মোক খাইলি,
অৰণ্যত মৰো সন্তোষে থাকিবি তই॥
হে প্ৰভো কৃষ্ণ দেৱইষ্ট, বিপদে সম্পদে নাই মোৰ,
তুমি মাত্ৰ মোৰ হৃদয়ৰ বন্ধুজন।
কেন জানি প্ৰভো তযু পাৱে, থাকোক স্মৰণ মোৰ মনে,
দাসীক তোমাৰ নছাৰিবা নাৰায়ণ॥

উত্তানপাদ ৰাজাৰ মৃগয়াযাত্রা।

—০০—

শুনা আতপৰে আৰু যেন কথা ভৈলা।
সুনীতিয়ো মহাদুখে তথাতে ৰহিলা॥
একদিনা উত্তানপাদ মৃগয়া কাৰণ।
হয় হস্তী ৰথ ৰথি কৰিয়া সাজন॥
সহস্র সহস্র সেনা লইয়া লগত।
মৃগয়া কাৰণে গৈয়া পশিলা বনত॥
পাত্র মন্ত্রী আদি কৰি আছিলা যতেক।
অস্ত্র শস্ত্র লৈ সবে চলিলা ততেক॥
লাসে লাসে চলে সৈন্য লৈয়া ধনুৰ্ব্বাণ।
পথিক চলিবে পথ নপায় সিঠান॥
অশ্বপৰে ৰাজা চৰি হৰিষ অন্তৰ।
ক্রমে প্রবেশিলা ঘোৰ অৰণ্য ভিতৰ॥
পাছে সেনাগণ ঘোৰ অৰণ্যে ঘুৰিছে।
মহানন্দে ৰাজা পাছে মৃগয়া কৰিছে॥
নানান অৰণ্যে সবে কৰিয়া ভ্রমণ।
আনন্দে বনৰ ফল কৰিছে ভোজন॥
তাল জামিৰ আৰু ডাড়িম্ব খৰ্জ্জুৰ।
যত মান বনফুল আছন্ত মধুৰ॥
খায়া পীয়া সৰ্ব্বজন মহাসুখী ভৈলা।
পক্ষীৰ মধুৰ স্বৰ শুনিবে লাগিলা॥

এহিমতে পাছে বেলা ভৈলা অবসান।
বিধিৰ নিৰ্ব্বন্ধ কভো নযায় খণ্ডন ॥
দেখোতে দেখোতে পাছে ঘোৰ নিশি পাইলা।
সি সময়ে মেঘে পাছে বৃষ্টি আৰম্ভিলা ॥
ঘোৰ ক’লা মেঘ পাছে ঈশানে উঠিলা।
উত্তৰ পবনে মেঘ গৰ্জিবে লাগিলা ॥
নিমিষতে ধাকিলেক গগন মণ্ডল।
বৰষিলা শিলা আৰু ধাৰাসাৰে জল ॥
কোন জন কৈক গৈলা নভৈল গনন।
কাৰো কথা শুনিবাক নপায় কোন জন ॥
এতে কৃষ্ণপক্ষ তাতে ঘোৰ অৰণ্যত।
আনিলা ধুমুহা শিলা মিলিলা শঙ্কট ॥
আপনা আপনি কেহ দেখিতে নপাই।
মহাঘোৰ বৃষ্টিত কাহাৰো ধাতু নাই ॥
পলায় সকলো সৈন্য প্ৰাণৰ ভয়ত।
হয় হস্তী পদাতিক চলিলা বেগত ॥
কেহ পৰি থাকে কতো গছে খুন্দা খায়।
যাৰ যেনি ইচ্ছা মাত্ৰ পলাইবাক ছায় ॥
পাত্ৰ মন্ত্ৰী সৈন্যগণ হেৰাইয়া নৃপতি।
অশ্বৰ উপৰে ৰাজা ত্ৰাসযুক্ত আতি ॥
ঘোৰ অন্ধকাৰ কাৰো দেখিয়ো নেপায়।
মনে চিন্তা লাগিলেক কি কৰো উপায় ॥
অনেক ভাবিয়া ৰাজা ভয়ত কাতৰ।
ধীৰে ধীৰে যায় ৰাজা অশ্বৰ উপৰ ॥

এহি ৰূপে বহু দূৰ গৈয়া নৰপতি ।
ধিমিকি ধিমিকি দেখে অগ্নিৰ আকৃতি ॥
ভয়ান্বিত হৈ ৰাজা চাৱে ঘনে ঘন ।
ভাবিলন্ত নিষ্ঠে অগ্নি ধৰে কোন জন ॥
নিশ্চয় আশ্ৰম কৰি আছে কোনো মুনি ।
যি হৌক সি হৌক তথা বঞ্চিবো ৰজনী ॥
এতেক ভাবিয়া ৰাজা অগ্নি লক্ষ্য কৰি ।
মনে অল্প হৰ্ষ কৰি চলে তৰাতৰি ॥
নজানয় ৰাজাসিটো সুনীতি আলয় ।
বনক পঠাইলা যাক তথাতে আছয় ॥
পাছে উত্তৰিল গৈয়া সুনীতিৰ দ্বাৰে ।
দিয়োক আশ্ৰয় ৰাজা বুলিলা কাতৰে ॥
দিয়ো অল্প স্থান মাত্ৰ আজি কাৰ ৰাতি ।
এহি মানে মাত্ৰ মই কৰিছো মিনতি ॥
সুনীতি বোলন্ত তুমি হোৱা কোনজন ।
নাহিকে দিবাক স্থান স্বৰূপ বচন ॥
ৰাজা বোলে মোৰ নাম জানা উত্তান পাদ ।
মৃগয়াক আসি মোক পাইলেক বিপদ ॥
হেৰাইল সকলো সেনা ঘোৰ বৃষ্টিবাতে ।
কোনজন কৈক গৈল নোৱাৰো কহিতে ॥
ভ্ৰমোতে ভ্ৰমোতে মোক জীবন সংশয় ।
অগ্নি দেখি আসি পাইলো তোমাৰ আলয় ॥
প্ৰাণ ৰক্ষা কৰা মোক আজি মাত্ৰ ৰাতি ।
প্ৰভাততে যাইবো মই নগৰে উলটি ॥

সুনীতি ইসব যেবে বৃত্তান্ত শুনিল।
পতি আগমনে দেবী বিস্ময় মানিল॥
দুয়াৰ খুলিয়া দিলা বসিবে আসন।
মাঠা মুখ ধাকি বস্ত্রে দিলা আচ্ছাদন॥
অশ্ব হন্তে নামি ৰাজা পশিয়া ভিতৰ।
একাকী ৰমণী দেখি চিন্তিত অন্তৰ॥
বস্ত্রৰ ঢাকনি হেতু চিনিবে নোৱাৰি।
পুছিলন্ত ৰাজা পাছে অল্প হাস্য কৰি॥
কাহাৰ ৰমণী তুমি কোৱা কোন জন।
একাকী নিবাস কিয় এই ঘোৰ বন॥
কান্দিয়া সুনীতি বোলে কি পুছা অপৰ।
প্ৰথম পতনী মই সুনীতি তোমাৰ॥
সুৰুচিৰ বোলে ৰাজা মোক পাসৰিলা।
বিনা দোষে ৰাজা তুমি মোক বনে দিলা॥
ৰাজা হৈ ধৰ্ম্মাধৰ্ম্ম নকৰি বিচাৰ।
ভাৰ্য্যাৰ কথাক লৈ কৰা অত্যাচাৰ॥
সতিনীৰ বোলে ৰাজা সতিনী খেদিলা।
এনোৱা বিচাৰ ৰাজা তুমি কৈত পাইলা॥
পূৰ্ব্বত আছিলো মই তোমাৰ আত্মীয়।
হিত পৰামৰ্শে বিভা কৰাইলো দ্বিতীয়॥
মোৰ হেতু পাইলা ৰাজা সুৰুচি ৰমণী।
তাহাৰ দক্ষিণা ৰাজা দিলাহা আপুনি॥
পুৰুষ জাতিৰ কিছু নাহিকে সজ্ঞাত।
প্ৰেমৰ সুন্দৰী পালে নাদৰে কাহাত॥

ৰূপৱতী ভাৰ্য্যা পায় মোক পাসৰিলা।
গৃহটো নিদিলা ঠাই বনক খেদিলা॥
নভৈল স্মৰণ প্ৰেম যিটো পূৰ্ব্বে মোত।
কৰিলা সবাকো ভ্ৰষ্ট সুৰুচি লগত॥
পুৰুষৰ স্নেহ মাত্র মুখতে সকল।
অন জনী পাইলে ভ্ৰষ্ট সবেয়ো কেৱল॥
তোমাৰ মহিষী হৈয়া ক্লেশ এটমান।
ইয়াক সুমৰি কিয় ধৰি আছো প্ৰাণ॥
চুম্পিয়া ফুলক এৰে যেহেন ভ্ৰমৰা।
নৱ পুষ্প পালে মধু লৱে তাৰ পৰা॥
সিমত পুৰুষে লৱে নূতন যৌবন।
নপৰয় মনে যদি হয় পুৰাতন॥
নূতন মাত্র স্নেহ দেখাৱে অধিক।
পুৰাতন ভৈলে তাক নকৰে দৃষ্টিক॥
পুৰুষৰ প্ৰেমে কভু নহয় বিশ্বাস।
কামে মত্ত হুয়া মাত্র কৰয় আশ্বাস॥
নতুনক পাইলে স্নেহ এৰে পুৰাতন।
নতুন ৰমণী পাই মোক দিলা বন॥
প্ৰাণাধিক স্নেহ ভাৰ্য্যা যদি থাকে ঘৰে।
নূতন যৌবনী পাইলে তাইকো তেবে এৰে॥
নিজ ভাৰ্য্যা হয় যদি সুৰূপা সুন্দৰী।
কুৰূপ যৌবনী যদি পায় পৰ নাৰী॥
তাহাকো তেজিয়া তাইক কৰি ঘোৰ আশ।
নীচ স্থানে তাইৰ আশে কৰিবেক বাস॥

যাৰ লগে প্ৰেম তাক প্ৰাণ দিবে পাৰে।
এৰিলেই গল তাইত মনতো নপৰে॥
বোলে তোৰ সম ভাল মোৰ কোনো নাই।
এজনী পালেই মনে নপৰে তুনাই॥
মুখে মৃদু হাসি দেখি নবীন যৌবনী।
পুৰুষৰ মন সবে আৰে আছো জানি॥
মুহিলে তোমাৰ মন সুৰুচি সুন্দৰী।
পঠাইলা আমাক বনে গৃহে বাজ কৰি॥
ভাগ্যে যদি নপাও মই ব্ৰাহ্মণ আলয়।
এটা দিনে সুনীতি কি জীবিত থাকয়॥
ৰাজ ৰাণী বুঝি মোক পালে দ্বিজগণ।
সিকাৰণে আছে মোৰ এৰেও জীবন॥
ৰাজৰাণী হৈয়া মই আছো কি সুখত।
দেখিয়া সন্তোষ নাথ লাগোক মনত॥
এহি বুলি গুছাইলন্ত কাপোৰ মুখৰ।
লজ্জিত হইয়া ৰাজা দিলন্ত উত্তৰ॥
কি কৰিবো প্ৰাণেশ্বৰী ইটোকথা বৰ।
কৰিয়োক ক্ষমা দোষ কৰিলো বিস্তৰ॥
বৈসাই তাহাত ৰাজা সুনীতি সুন্দৰী।
ব্ৰাহ্মণীক দিবে জান শীঘ্ৰ গৈলা লৰি॥
শুনিয়া ব্ৰাহ্মণীগণ আনন্দিত মন।
ৰাজাক চাহিবে লাগি কৰিলা গমন॥
মিষ্ট পৰমান্ন সবে কৰাইলা ভোজন।
ঘৰা ঘৰি গৈলা সবে যাৰ যেন মন॥

অকল নৃপতি আৰু সুনীতি ৰমণী।
পত্ৰৰ শয্যাত দুইৰ কৌতুক কাহিনী॥
নানা ভাৱে ৰতি ৰঙ্গ কৰি নৃপমনি।
নভৈল তাহাৰ নিদ্রা পুহাইল ৰজনী॥
বিধিৰ নির্ব্বন্ধ কোনে কৰিবে খণ্ডন।
সুনীতিৰ ঋতু পূর্ণ হোৱে সেই দিন॥
কৰিলা অনেক ক্রীড়া মনে যত প্রীতি।
ৰাজাৰ ঔৰষে দেবী ভৈলা গর্ভাৱতী॥
প্রভাতে উঠিয়া ৰাজা বুজাই বিস্তৰ।
চতুর্দ্দোল দিয়া পাছে নিয়াইবো নগৰ॥
প্রলোভিয়া অশ্বে চৰি নিজ ঘৰে গৈলা।
যাৰ যেন বিপত্তিক সমস্তে কহিলা॥
যাহাৰ যতেক দুঃখ কৰিলা প্রকাশ।
মৃগয়াৰ দুঃখে কৈলা সবে উপহাস॥
কহে দীন তীর্থনাথ মাধৱক স্মৰি।
কেদিন জীৱন সবে বোলা হৰি হৰি॥

ধ্রুবৰ জন্ম।

শুকত পুছত পাছে ৰাজা পৰীক্ষিত।
পাছে কি হইলা কথা কোৱা বিপৰীত॥
শুক বোলে ধন্য ৰাজা শুনা পৰীক্ষিত।
অৰণ্যত সুনীতিৰ গর্ভ ভৈলা স্থিত॥
দ্বিতীয় মাসৰ গর্ভ কৰে কনা কনি।
ক্রমে ক্রমে জানিলেক সকলো ব্রাহ্মণী॥

তৃতীয় মাসত ভৈলা মৃত্তিকা ভক্ষণ।
চতুর্থ মাসত ৰাণী ধুলায় শয়ন॥
পঞ্চ মাসে পঞ্চামৃত হৰষিতে দিলা।
ষষ্ঠ মাসত বৰ আলাস লাগিলা॥
সপ্তমাসে ইচ্ছামতে সাধ বস্তু খায়।
অষ্টমাসে পূর্ণ হৈয়া উদৰ উধায়॥
নব মাসে নত্বা কৰে মনৰ হৰিষে॥
পূর্ণ গর্ভা ভৈলা সুনীতিৰ দশমাসে॥
প্রসব বেদনা পায় অস্থিৰ হইলা।
ব্রাহ্মণী সকলে আসি ধাত্রীক অনাইলা॥
সুনীতিৰ পুত্র পাছে ভুমিষ্ঠ হইলা।
ৰাজ চিহ্ন সুলক্ষণ সকলো দেখিলা॥
সন্তান আকৃতি ৰূপ দেখি সুগঠন।
দেখিয়া সুনীতি দেবী আনন্দে মগন॥
ব্রাহ্মণী সকলে সবে আসি আনন্দত।
বিধীয়তে কার্য্য সব কৰিলা তাৰত॥
তিন দিনে কৰে ৰাণী চতুর্থ পাচন।
ছয় দিনে ষষ্ঠী পূজা কৰি সর্ব্বজন॥
ষষ্ঠী পূজা কৈলা একত্রিশ যে দিবসে।
ধ্রুবনাম ৰাখিলেক পৰি পূর্ণ মাসে॥
ছয় মাসে সন্তানক কৰাইলা ভোজন।
গেলা এক বর্ষ দেখি পুত্রৰ বদন॥
তৃতীয় চতুর্থ বর্ষ আনন্দতে গৈলা।
পাছে ধ্রুব শিশু সঙ্গে খেলিবে লাগিলা॥

পঞ্চম বছৰে ধ্ৰুব নথাকয় ঘৰে।
ব্ৰাহ্মণ শিশুৰ সঙ্গে ভ্ৰমে স্থানান্তৰে ॥
দিগম্বৰ বেশ শিশু অতি মনোহৰ ।
প্ৰতিদিনে খেলে ধ্ৰুব অৰণ্য ভিতৰ ॥
একদিনা জিজ্ঞাসিলা ব্ৰাহ্মণ তনয় ।
কহ ধ্ৰুব তোৰ পিতৃ নাম কিবা হয় ॥
ধ্ৰুবে বোলে জন্মাবধি মোৰ পিতৃ নায় ।
কিমতে কহিবো তাৰ নামক বুজায় ॥
কানেও নাহিকে শুনু মোৰ পিতৃ নাম ।
নজানো কোনবা সিটো আছে কোন ধাম ॥
মাতৃক জিজ্ঞাসি পাছে কহিবাক পাৰি ।
এতেকতে গৃহে চলি যাওঁ শীঘ্ৰ কৰি ॥
শুনি ৰিঙ্গ পাৰি হাসিলেক শিশুগণ ।
খেলা ভাঙ্গি গৃহে সবে কৰিলা গমন ॥
জননীৰ আগে ধ্ৰুব ম্লান মুখে কয় ।
কহিয়োক মোৰ পিতৃ নাম কিবা হয় ॥
বোলন্ত স্থনীতি বাপ শুনা মোৰ বাণী ।
তোৰ পিতৃনাম উত্তান পাদ নৃপমণি ॥
তাহাৰ ঔৰষে তুমি জনম লভিলা ।
বৈমাতৃৰ কথা লৈ মোক বনে দিলা ॥
মাতৃৰ মুখত শুনি ইটো বিবৰণ ।
প্ৰভাতে উঠিয়া পাছে কৰিলা গমন ॥
খেলা স্থানে পুনু শিশু একত্ৰে মিলিলা ।
ধ্ৰুবে যাই পিতৃ নাম কহিবে লাগিলা ॥

উত্তানপাদ ৰাজা মোৰ পিতৃ তেহো হয়।
ৰাজাৰ তনয় মই জানিবা নিশ্চয় ॥
শিশুগণে বোলে তাক জানিলো ইবাৰ।
উলঙ্গ জনৰ সঙ্গে নে খেলিবো আৰ ॥
যদি ইচ্ছা খেলিবাক আছয় তোমাৰ।
বস্ত্র পিন্ধি আসিবাহা ইহাক পুনৰ ॥
শুনিলন্ত ধ্রুবে যেবে এতেক বচন।
কান্দি কান্দি ঘৰে গৈলা খুজিবে বসন ॥
উলঙ্গ দেখিয়া মোক যত শিশুগণ।
নিদিৱয় সঙ্গ খেলিবাক কোনো জন ॥
বস্ত্রক পিন্ধিয়া যদি সিটো স্থানে যাওঁ।
তেবেসে সবাৰো সঙ্গে খেলিবাক পাওঁ ॥
নহলে নযাওঁ তাক খেলিবাক প্ৰতি।
শিশুৰ বোলত মাতৃ প্ৰাণ যাই ফুটি ॥
নেদয় কোনেও সঙ্গ খেলিবে লাগিয়া।
পঠায়ো জননী মোক বস্ত্র খানি দিয়া ॥
বোলন্ত সুনীতি মই অতি যে কঙ্গাল।
বস্ত্রক বিচাৰি বাপ কৰিলি জঞ্জাল ॥
গৃহ মধ্যে মাত্ৰ মোৰ বস্ত্র এক খানি।
তোমাক পিন্ধিবে বস্ত্র কৈৰ দিবো আনি ॥
মাতৃৰ শুনিয়া কথা কান্দিবে লাগিল।
সুনীতি ৰমণী বৰ দুঃখীত হইল ॥
একেখানি বস্ত্র মাত্র তাৰে অৰ্দ্ধ খানি।
ফালিয়া দিলন্ত পাছে ধ্রুব হাতে আনি ॥

চিন্ন বস্ত্র পাই ধ্রুব আনন্দ অন্তৰ ।
খেলিবাক গৈলা পাছে অৰণ্য ভিতৰ ॥
শিশুগণে দেখি চিন্ন বস্ত্রৰ অঞ্চল ।
হাস্য পৰিহাস্য কৰে যতেক ছৱাল ॥
বোলে হোৱা যদি তুমি ৰাজাৰ কুমৰ ।
পৰিচয় দিতে যাওঁ চলিয়ো নগৰ ॥
তেবেসে প্রত্যয় যাওঁ তোমাৰ বচন ।
নহলে নোহোৱা তুমি ৰাজাৰ নন্দন ॥
এহি যুক্তি কৰি পাছে শিশু সৰ্ব্বজন ।
ধ্রুবক লগতলৈ কৰিলা গমন ॥
কন্ধত কৰিয়া চিন্ন বস্ত্রৰ অঞ্চল ।
আগ ভৈলা ধ্রুব পাছে ব্রাহ্মণ ছৱাল ॥
ৰাজাৰ দ্বাৰত পাছে গৈয়া উত্তৰিল ।
ৰাজ দণ্ড ললাটত দ্বৱৰী দেখিল ॥
মনে মনে ভাবে দ্বাৰি অৰণ্য ভিতৰ ।
শুনিলো জন্মিছে এক ৰাজাৰ কুমৰ ॥
নিশ্চে ইটোজন হৈবে সুনীতি তনয় ।
দুয়াৰ ছাৰিয়া দিবে আক যুগ্য হয় ॥
এহি ভাবি দ্বাৰি তাঙ্ক দ্বাৰ দিলা এৰি ।
ব্রাহ্মণ ছৱাল সব ৰাখিলা নিবাৰি ॥
ধ্রুব বোলে শুনা দ্বাৰি মোৰ নিবেদন ।
দিয়োক ছাৰিয়া দ্বাৰ যাওঁ সৰ্ব্বজন ॥
দ্বাৰ চাৰি দিলা দ্বাৰি ধ্রুবৰ বচনে ।
ৰাজাৰ সভাত প্রবেশিলা সৰ্ব্বজনে ॥

সুৰুচিৰ গৰ্ভে জাত উত্তম তাৰ নাম।
তাহাক লইয়া ৰাজা কৰিছে বিশ্ৰাম॥
দেখিলা সভাত শিশু আছে বহুজন।
অগ্রেৰ ছুৱাল দেখি অতি সুলক্ষণ॥
সুগঠন ৰাজ দণ্ড আছে কপালত।
আকৃতি প্রকৃতি মানে দেখি নিজ মত॥
মাতিয়া তাহাক নিয়া ছপাইলা ওছৰ।
পুছিলন্ত পৰিচয় ধ্রুবক সত্বৰ॥
কৈত থাকা কোন তুমি কাহাৰ নন্দন।
কোৱা নিজ পৰিচয় স্বৰূপ বচন॥
ধ্রুব বোলে কি কহিবো মোৰ পৰিচয়।
অৰণ্যত বাস মোৰ জানা মহাশয়॥
মোৰ নাম ধ্রুব জানা জননী সুনীতি।
পিতৃ মোৰ উত্তানপাদ জানা নৰপতি॥
এতেক শুনিয়া ৰাজা কৰিয়া ক্রন্দন।
বোলে মই পিতৃ তোৰ হেৰ বাছাধন॥
আনন্দিত মনে হাতে ধৰিলা শিশুৰ।
নিবাক চাহন্ত সিংহাসনৰ উপৰ॥
ধ্রুবেও উঠিবে লাগি কৰিলা যতন।
আগ বাঢ়ি দিলা ধ্রুব দক্ষিণ চৰণ॥
বাম পদ ধ্রুব পাছে ভূমিত ৰাখিলা।
সিকালে সুৰুচি দেবী ধ্রুবক দেখিলা॥
মহা ক্রোধে জ্বলি ৰাণী বুলিলা বচন।
শুন হেৰ ধ্রুব তুই পাপীষ্ঠ-দুৰ্জ্জন॥

দাসী পুত্ৰ হৈ তোৰ সাস এটমান।
উঠিবাক চাহ তই ৰাজ সিংহাসন॥
যৈতে আছ তৈতে থাক আস কোন কাজে।
পুত্ৰ বুলি পৰিচয় দিয়া কোন লাজে॥
এই জন্মে নপাইবি ৰাজ সিংহাসন।
তপস্যা কৰিয়া কৰা ই দেহ পতন॥
যেবে আসি মোৰ গৰ্ভে জনম ধৰিবি।
তেবে এই সিংহাসনে আসিয়া উঠিবি॥
নতুবা বনত থাক জন্ম জন্মান্তৰ।
নতুবা ই দেহ তই এৰিয়ো সত্বৰ॥
পুনঃ মোৰ গৰ্ভে জন্ম ধৰিবি যেতিয়া।
তেবে আহ্ম পিতৃ বুলি জানিবি তেতিয়া॥
নাহিকে তোঁহোৰ লাজ সুনিতী নন্দন।
এবে গুছ দূৰ হয়ো ওৰে দুষ্টজন॥
ভাৰ্য্যাৰ এতেক বাক্য শুনিয়া ৰাজন।
শীঘ্ৰ কৰিলন্ত পাছে ধ্ৰুবক বৰ্জন॥
মহা অপমানে ধ্ৰুব কান্দিবে লাগিলা।
শিশুগণ সঙ্গে লৈ অৰণ্যে ফিৰিলা॥
মাতৃৰ নিকটে ধ্ৰুব কৰিয়া ক্ৰন্দন।
নিবেদিলা তথা শোক পাইলেক যিমান॥
পিতৃৰ আশ্বাস ধ্ৰুবে যিমান লভিলা।
সবিশেষ মহাদুখে মাতৃত কহিলা॥
বৈমাতৃৰ কথা শুনি হিয়া ফাটি যাই।
দিলন্ত ধৰিবে মোক জনম দুনাই॥

D13K5

মৰি পুনঃ জন্ম ধৰি মোহোৰ গৰ্ভত।
তেবেসে উঠিবে পাৰ ৰাজ আসনত॥
দাসী পুত্ৰ বুলি মোক দিলা বহু লাজ।
ভৎৰ্সনা কৰিয়া মোক কৰিলেক ৰাজ॥
পিতৃয়োন কৈলা একো বশে বৈমাতৃৰ।
এই শোক শেলে মোৰ দহিলে শৰীৰ॥
ৰাজ পুত্ৰ হৈ লজ্জা পাইলো এটমান।
আক স্থমৰিয়া মাতৃ নসহে পৰাণ॥
ত্ৰিভূবন মধ্যে কোন তব বন্ধু জন।
তাহাক কহিয়া কৰো লজ্জা নিবাৰিণ॥
পুত্ৰৰ শুনিয়া কথা স্থনিতী স্থন্দৰী।
কৰিলা চুম্বন আথে বেথে কোলে কৰি॥
মতুবা বিমৰ্ষ বাছা বোলে বৈমাতৃৰ।
যথাৰ্থ জন্মিলা তুমি গৰ্ভে দুখিনীৰ॥
তপস্যা কৰিয়া কয় আৰাধিবে হৰি।
এহিটো উত্তম কথা লোৰা সাৰ কৰি॥
হৰি সে কৰিবে পাৰে দুখৰ মোচন।
মনে তুমি মানা সাৰ মাত্ৰ নাৰায়ণ॥
কহিলোহো নিস্তে বাছা সকলো তোমাক।
নাহি হেন বন্ধু ৰক্ষা কৰিবে আমাক॥
কেবল ভাৱৰা পদ্ম-পলাশ-লোচন।
লজ্জা নিবাৰণ কৰে শ্ৰীমধুসূদন॥
ধ্ৰুব বোলে মাতৃ মই কৰো নিবেদন।
কাক উদ্ধাৰিলা সেই শ্ৰীমধুসূদন॥

শুনিবাক তাক মোৰ বৰ ইচ্ছা যায়।
কহিলে তেবেসে যাওঁ ইহাত প্ৰত্যয় ॥
শুনা সমাজিক ইটো ধ্ৰুবৰ চৰিত।
শুক মুখে শুনিলন্ত ৰাজা পৰীক্ষিত ॥
পঞ্চম বচৰ শিশু কিবা কথা জানে।
তথাপি পৰম জ্ঞান লভিলা ধিয়ানে ॥
কেদিন জীৱন হেৰা ক্ষণেকে হেৰাই।
ভজিয়ো হৰিক থাকা কিক বাত চাই ॥
দেখন্তে দেখন্তে শিশু দেখন্তে যৌবন।
দেখন্তে পকিবে কেশ পৰিবে দশন।
পাবা বৃদ্ধ কাল যেবে নুহিকে শকতি।
স্ত্ৰী পুত্ৰে নাদৰিবে কৰিবে বিগুতি ॥
নলাগে বয়স বৃদ্ধ ভজিবে হৰিক।
কেৱলে ভজোক মাত্ৰ তৰিবে বালক।
হেন জানি শিশু বৃদ্ধ আৰু যুবাজন।
সাধু সঙ্গ লৈয়া ভজা হৰিৰ চৰণ ॥
ভনে দীন তীৰ্থনাথ বাঞ্ছি এহি কাম।
যেন নছাৰোক মুখে সদা ৰাম নাম ॥
শুকৰ গৰ্ভতো জন্ম হোক কোটিবাৰ।
নপাসৰো তভো যেন চৰণ তোমাৰ।
এতেক বাঞ্ছনা মাত্ৰ নাহি আন কাম ॥
পবিত্ৰ হয়োক দেহা বোলা ৰাম ৰাম ॥

AN6461

NO. 21/5158

সুনীতি বোলন্ত শুনা মোৰ সত্য বাণী।
ভকত বৎসল কীৰ্ত্তি অপুৰ্ব্ব কাহিনী॥
জটিল নামত এক ব্রাহ্মণ কুমাৰ।
মাতা বিনে সংসাৰত কেহ নাহি তাৰ॥
অৰণ্য সিপাৰে আছে এক বিদ্যালয়।
অধ্যয়ন হেতু শিশু তথাক চলয়॥
পঞ্চম বছৰ শিশু একো নাহি জানে।
অৰণ্যে একলে যাইবে ভয় বৰ মনে॥
একদিনা আসি শিশু জননীক কয়।
অৰণ্য ভিতৰে যাবে মোৰ বৰ ভয়॥
যদি কেহ থিয় দিয়া থাকে সেই স্থানে।
নির্ভয়ে চলিবে পাৰো গুৰু সন্নিধানে॥
বোলন্ত ব্রাহ্মণী শুনা মোৰ বাছা ধন।
ভয়ে ৰক্ষা কৰিবেক শ্রীমধুসূদন॥
ডাকিলে নিশ্চয় শীঘ্র দেখা পাবা তাৰ।
ভয় আৰু বিপদৰ কৰিব উদ্ধাৰ॥
অজ্ঞান বালক তাক কিছু নোবুজিল।
বিদ্যা শিক্ষা হেতু মন হৰিষে চলিল॥
অৰণ্য মাজত যেবে মনে ভৈলা ভয়।
শ্রীমধুসূদন বুলি ডাক দিয়া কয়॥
অৰণ্য মধ্যত ভয় ভৈলেক আমাৰ।
দিয়াহি নির্ভয় মধুসূদন ইবাৰ॥
দিয়া দেখা ভয় হতে কৰা পৰিত্রাণ।
কম্পিছে শৰীৰ মোৰ শ্রীমধুসূদন॥

ভক্তাধীন ভগবান অন্তৰে জানিলা।
তাক শুনি বৈকুণ্ঠত ৰৈবে নপাৰিলা॥
ভকত বৎসল হৰি দীন দয়াময়।
জটীলক ৰক্ষা হেতু অৰণ্যে উদয়॥
কিসক জটিল মোক স্মৰ বাৰম্বাৰ।
নাহি কিছু ভয় যোৱা অৰণ্যে তোমাৰ॥
জ্যেষ্ঠ দাদা মই তোৰ জানিবি নিশ্চয়।
সৰ্ব্বদা ডাকিবি যেবে অৰণ্যত ভয়॥
প্ৰতিদিনে আসি মই হৈবো উপস্থিত।
ডাকিলে পাইবি মোক জানিবি নিশ্চিত॥
ব্ৰহ্মা মহেশ্বৰে যাক ধ্যানত নপাই।
শিশুৰে ডাকন্তে প্ৰভো আসিলা সিঠাই॥
অনন্তেও যাৰ কিছু নপাৱন্ত সীমা।
সামান্য বালকে কিবা জানিবে মহিমা॥
গৃহে আসি জননীক কয় বিবৰণ।
কৰিলা অৰণ্যে ৰক্ষা শ্ৰীমধুসূদন॥
বুলিলা আমাক সম্বন্ধত হোৱা ভাই।
অৰণ্যে আমাক পাইবি একো ভয় নাই॥
শুমি মাৱে ভাবে সিটো কোনবা গোৱাল।
ভয় নিবাৰণ কৰে দেখিয়া ছৱাল॥
প্ৰতি দিন অৰণ্যত ডাকে নিৰন্তৰ।
নিতে নিতে আসি থিয় দেন্ত দামোদৰ॥
এহিৰূপে যাই পাছে কতো দিন ভৈল।
শিক্ষকৰ পিতৃ শ্ৰাদ্ধ আসিয়া, মিলিল॥

বোলে মোৰ পিতৃ শ্ৰাদ্ধ শুন শিশুগণ।
আনিবাৰ দ্ৰব্য ভাৰ লহ প্ৰতিজন॥
যেই যিবা দিবে পাৰে কহিলে সকল।
লজ্জা ভাৱে ৰহিলন্ত জটিল কেৱল॥
জটিল আসিয়া গৃহে মাৱত কহিলা।
কি দিবো বুলিয়া মাতৃ চিন্তাত পৰিলা॥
বোলন্ত শুনিয়ো হেৰ মোৰ বাছাধন।
কিদিয়া শিক্ষতে তোৰ সন্তোষিবি মন॥
নাহি আবে তেনে শক্তি দিবে যিটো মন।
কেৱলে দিবাক পাৰে শ্ৰীমধুসূদন॥
মাৱৰ বচন শুনি কান্দিয়া জটিল।
নাৰায়ণে ডাক দিয়া অৰণ্যে চলিল॥
শ্ৰীমধুসূদন বুলি ঘনে দিলা ডাক।
শীঘ্ৰ ভগৱন্ত আসি দেখা দিলা তাক॥
গুৰুৰ পিতৃৰ শ্ৰাদ্ধ এহিসে কাৰণ।
সকল শিশুৱে কৈলা দ্ৰব্য আয়োজন॥
জননীক কহিলোহো ই কথা বুজাই।
বুলিলা দিবাক মোৰ একো শক্তি নাই॥
কেৱলে দিবাক পাৰে শ্ৰীমধুসূদন।
এতেকে তোমাক মই কৰো নিবেদন॥
কি দিবাক পাৰা তুমি গুৰুৰ শ্ৰাদ্ধৰ।
শীঘ্ৰ কৰি কোৱা দাদা আমাৰ আগত॥
শ্ৰীমধুসূদন বোলে শুনা মোৰ ভাই।
গুৰুক কহিবা দধি দিবো তযু ঠাই॥

এহি কথা শুনি ৰঙ্গে জটিল চলিলা।
দিবোহো দধিক আমি গুৰুক কহিলা॥
শ্ৰাদ্ধদিনে দ্ৰব্য আনি যত শিশুগণ।
আগতে যোগাইলা যাৰ যিবা আয়োজন।
সবাতো বিলম্ব মাত্ৰ জটিল অধিক॥
নাহি দধি জলপান আৰু দিবে কিক॥
দ্বিতীয় প্ৰহৰে সিটো অৰণ্য ভিতৰ।
শ্ৰীমধুসূদন বুলি ডাকে বাৰে বাৰ॥
বৈকুণ্ঠত শুনি ডাক শ্ৰীমধুসূদন।
এক ভাণ্ড দধি আনি দিলন্ত যোগান॥
ভাণ্ড এক মাত্ৰ দেখি বিস্ময় মনত।
গুৰুৰ আগত আৰু দিবোহো কিমত।
জটিলৰ মন ভাব বুঝি নাৰায়ণ।
হাসিয়া কহিলা হৰি মধুৰ বচন॥
নেদেখিবা অল্প নিয়া গুৰুৰ সদন।
নহব ভুঞ্জিলে শেষ লক্ষকো ব্ৰাহ্মণ॥
এতেক শুনিয়া শিশু কৰিলা গমন।
ভাণ্ড দেখি গুৰু অতি কৰে আস্ফালন॥
ভাল কৈলি তই মোক লৈয়া দধি ভাৰ।
মোক সৰ্ব্বনাশ তই কৰিলি ইবাৰ॥
জটিল বোলন্ত গুৰু শুনা মোৰ বাণী।
আৰু ভুঞ্জয়োক লক্ষ লক্ষ বিপ্ৰ আনি॥
তথাপি নহব শেষ ইভাণ্ড আমাৰ।
শ্ৰীমধুসূদন দাদা কহিলেক সাৰ॥

বিস্ময় মানিয়া গুৰু বৈসাই বিপ্রগণ।
হাজাৰে হাজাৰে বিপ্র কৰাইলা ভোজন ॥
যত খোজে তত দিয়ে তথাপি ওলাই।
কত থালে কত থলে লেখা যোখা নাই ॥
দেখিয়া বিস্ময় ভৈলা লোক সৰ্ব্বজন।
কহিলা জটিল তাঙ্ক সৰ্ব্ব বিবৰণ ॥
শুনি গুৰু অৰণ্যক দেখিবে চলিলা।
জটিলেও গৈয়া তাত ডাকিবে লাগিলা ॥
মাতাকো আনিয়া তথা মিলি তিনিজন।
দিলন্ত জটিলে ডাক শ্রীমধুসূদন ॥
ভকত বৎসল হৰি ভক্তৰ কাৰণ।
চতুৰ্ভূজ ৰূপে আসি দিলা দৰশন ॥
ব্রাহ্মণী জটিল আৰু গুৰু তিনিজন।
নিলা উদ্ধাৰিয়া প্রভো বৈকুণ্ঠ ভুবন ॥
সেই হৰি বিনে কোনে কৰিবে উদ্ধাৰ।
তাহাৰ চৰণ বাছা কৰি লয়ো সাৰ ॥
তেবেসে তোমাৰ নিস্তে লজ্জা নিবাৰণ।
কেৱল ধৰিয়ো মাত্র হৰিৰ চৰণ ॥
ধ্রুবৰ চৰিত্র ইটো ভাগৱত কথা।
শুনিয়া পবিত্র হয় কৰ্ণে লাগে সুধা ॥
হেন জানি চিন্তা সদা দেৱ নাৰায়ণ।
চাৰি বেদে সাৰ ইটো নাম বিতোপন ॥
হেন জানি নিৰন্তৰে আন কৰ্ম্ম এৰি।
ভনে দীন তীৰ্থনাথে বোলা হৰি হৰি ॥

ডুলৰী ।

পৰীক্ষিত ৰাজা সবিস্ময় মনে,
ধ্ৰুবৰ কথা স্মৰিয়া ।
শুক মুনি পদে, প্ৰণাম কৰিয়া
পুছে অবনত হৈয়া ॥
বোলে শুক দেৱ, শুনা পৰীক্ষিত,
মধুৰ ইটো কথন ।
মন দিয়া আক, শুনে যেই জন,
ঈশ্বৰ তাক প্ৰসন্ন ॥
ধ্ৰুব বোলে মাতা, শুনিলোহো কথা,
তোমাৰ ইটো মুখত ।
কোৱা বিবৰণ, শুনু সেহিজন,
বিচাৰিয়া পাইবো কৈত ॥
ভাণ্ডিয়া সুনীতি কহিলা চাতুৰী,
বোলে সিদ্ধ নোহে কাম ।
নিপুণ অৰণ্য, আছে ব্যাঘ্ৰগণ,
হিংস্ৰ জন্তু সিটো ধাম ॥
দুগ্ধ পোৱা তুমি, একেশ্বৰে ভ্ৰমি,
কৈত পাবা সেহি জন ।
গৈলেয়ো তথাক, হিংস্ৰ জন্তু ধৰি,
থিতাতে নাশিবে প্ৰাণ ॥
শুনি ইটো তত্ত্ব, ভৈলন্ত উন্মত্ত,
মনে মনে চিন্তা তাৰ ।

নকৈবো মাতৃক, চলিবো তথাক,
আক মনে কৰি সাৰ ॥
ৰজনী আসিল, মন উচাতন।
কৰিলা স্নান ভোজন।
সুনীতি সুন্দৰী. পুত্র বুকে কৰি,
কৰিলা দুয়ো শয়ন ॥
দ্বিপ্রহৰ ৰাতি, শয্যা হন্তে উঠি,
প্রণামি মাতৃ চৰণ।
লৈয়া পদ ধূলি কৰি কৃতাঞ্জলী,
মাতৃক বোলে বচন ॥
তযু গৰ্ভে মই জনম ধৰিয়া
একো কাৰ্য্য সধা নাই।
ৰাজাৰ মহিষী, হৈয়া বনবাসী,
সিটো দুখ আছো চাই ॥
মানবী জনমে, এনুৱা দুথক,
সহিবাক সাধ্য নাই
অল্প বয়সৰ, যদিবা ছৱাল
তথাপি ই শোকে থাই ॥
আমাক নেদেখি, নহবা চিন্তিত.
যদি ভালে থাকো মাৱ।
নিজ কাৰ্য্য সাধি, মই ফিৰি আসি
সেবিবো তোমাৰ পাৱঁ ॥
যদি অৰণ্যত, যায় মোৰ প্ৰাণ,
নাসিবো মই ফিৰিয়া।

মাত্র ইটো সেউৰা. এই জনমত,
তোমাৰ পুত্র হইয়া ॥
নকৰিবা চিতা, বনে যাওঁ মাতা,
উদ্দেশিয়া নাৰায়ণ ।
পূর্ণ কৰে যেন, মোৰ মনস্কাম,
দেৱ শ্রীমধুসূদন ॥
আমি শিশু মতি, নজানো ভকতি,
নিজ গুণে তুষ্ট হৈয়া ।
কৰা কৃপা পদ্ম, পলাশ লোচন,
দাসৰ সঙ্গত থৈয়া ॥
এহি বুলি ধ্রুব, উঠিয়া তথাৰ,
চলি গৈলা ধীৰে ধীৰে ।
মাৰক লাগিয়া, স্নেহ আবৰিয়া,
ফিৰি চায়ে বাৰে বাৰে ।
ভক্তিৰ বান্ধোনে, নিয়ে অৰণ্যক,
মায়ায়ে টানে পালতি ।
অল্প দূৰ গৈ, মাতৃৰ স্নেহত,
মন কৰে ছটফটি ॥
মোহোৰ বিহনে, বনে একেশ্বৰে,
থাকিবেক মোৰ আই ।
দাৰুণ শোকত, হৈবেক বিহ্বল,
প্রবোধিতা কেহ নাই ॥
অনেক ভাবিয়া পালতি আসিয়া
কৰিলা পুনঃ শয়ন ।

নৰহিল মন,   অতি উত্রাৱল,
চিন্তিয়া মধুসূদন ॥
শয্যাৰ উঠিয়া   মাৱক দেখিলা,
. নিদ্রাত আছে মগন ।
চৰণে ধৰিয়া   পুত্র সেবিলন্ত,
মুখত দিয়া চুম্বন ॥
অপৰাধ মাৱ,   ক্ষমিবাহা মাৱ,
নিদিবা আমাক শাও ।
তব উপদেশ,   শিৰত ধৰিয়া
হৰি আৰাধিবে যাওঁ ॥
দিবা আশীৰ্ব্বাদ,   যেন তুষ্ট মোত,
হোৱয় মধুসূদন ।
অধম সন্তানে,   এতেক প্রার্থনা,
মাগিলো তবু চৰণ ।
এতেক বুলিয়া,   প্রণাম কৰিয়া
চলি যান্ত অৰণ্যক ।
ভক্তিৰ জৰিয়ে,   বান্ধি নিয়ে টানি,
এৰিলা আৰু স্নেহক ॥
ঘোৰ অন্ধকাৰ,   অৰণ্য ভিতৰ,
কোমল স্বৰে বচন ।
পদ্ম পলাশ,   লোচন দাসক,
দিয়া আসি দৰশন ॥
ঘোৰ মধ্য নিশা,   মহাৰণ্য পশি,
মুখে মাত্র এহি বুলি ।

চিন্তিয়া হৃদয়ে নির্ভয় শৰীৰে,
ধীৰে ধীৰে যান্ত চলি ॥
শুনা সৰ্ব্বজন, কেদিন জীৱন,
এদিনা পাবহি কালে।
ধন জন যত, পুত্র পৰিবাৰ,
কেনিবা থাকিবে তিনে ॥
ধনজন পুত্র, একোৱে নেবাখে,
কেৱ'ল নামৰ বিনে।
নাৰায়ণ নাম, নেৰিবাহা চিতে,
দীন তীৰ্থনাথে ভনে ॥

ধ্রুবৰ তপস্যা।

পদ।

এহিৰূপে অন্ধকাৰে কৰিয়া ভ্ৰমণ।
কেৱলে নামক স্মৰি পলাশ লোচন ॥
পকাপাত বৃক্ষৰ পৰিয়া শব্দ হয়।
বোলে সেই নাৰায়ণ আসিল নিশ্চয় ॥
ডাক দয়া বোলে প্ৰভো তুমি কৃপাবান।
নকৰি বিলম্ব মোক দিলা দৰশন ॥
এতেক বোলন্তে আৰু কোনো শব্দ নাই।
পদ্মপলাশ বুলি ডাকন্ত হুনাই ॥

মৃদুস্বৰে ৰামনাম শুনি পুলকিত।
সিংহ ব্ৰাঘ আদি যায় ধ্রুবৰ নিকট॥
একান্তে হৰিক ভাবি ধ্রুবৰ ভ্রমণ।
বোলে দেখা দিয়া পদ্ম-পলাশ-লোচন॥
সমুখত দেখে যদি সিংহ ব্যাঘ্রগণ।
মনে ভাবে এই পদ্ম পলাশ লোচন॥
জ্ঞান শূন্য অৰণ্যত কৰিছে ভ্রমণ।
ঘটিল আশ্চর্য্য পাছে শুনা বিবৰণ॥
সি অৰণ্যে আছে আক ব্যাঘ্র যে বাঘিনী।
কতোকালে ভৈলা সেই ব্যাঘ্রিনী গর্ভিণী॥
ব্যাঘ্রক বাঘিনী কয় শুনা প্ৰাণেশ্বৰ।
নৰ মাংস খাইবে লাগি ইচ্ছা ভৈলা বৰ॥
সি সময়ে ধ্রুব সেই অৰণ্য ভিতৰ।
গন্ধ পাই ব্যাঘ্র ভৈলা আনন্দ অপাৰ॥
ধ্রুবক ধৰিবে লাগি কৰিলা যতন।
ডাক দিয়া মনে বোলে ধ্রুবে নাৰায়ণ॥
বৈকুণ্ঠত অছো প্ৰভো লক্ষ্মীৰ সহিত।
কম্পিলা আসন পাছে দেখি চমকৃত॥
মর্ত্ত্য লোক নীৰিক্ষী দেখিলা নাৰায়ণ।
অৰণ্যে আছন্ত উত্তান পাদৰ নন্দন॥
মোক আৰাধনা কৰে ঘোৰ অৰণ্যত।
পৰিছে বিপদে ব্যাঘ্র আছে সমুখত॥
ৰক্ষা হেতু গদাধৰ গদা ধৰি হাতে।
থিয় ভৈলা আসি পাছে ধ্রুবৰ পশ্চাতে॥

ধ্ৰুবক ধৰিবে ব্যাঘ্ৰ কৰিলে গৰ্জ্জন।
পাছে থাকি গদাক দেখাইলা নাৰায়ণ॥
গদা দেখি ব্যাঘ্ৰ পাছে ফিৰিলা ভয়ত।
লাম্ফ দিয়া ভয়ে পাছে পৰিলা দূৰত॥
এহিমতে তিনিবাৰ খেদিয়া আসিলা।
গদাক উচ্ছাই প্ৰভো ব্যাঘ্ৰক খেদিলা॥
ব্যাঘ্ৰ বোলে কোন তয় কৰিছ নিৰাশ।
আমাৰ খাদ্যক বাধা কৰস কিসক॥
শ্ৰীহৰি বোলন্ত শুন ব্যাঘ্ৰ মূঢ়মতি।
আমাক ভজন্তা জন নথাকে দুৰ্গতি॥
নাহি তাৰ ভয় কিছু দুৰন্ত শমনে।
ধ্ৰুবক বধিবে চাস মোৰ বিদ্যমানে॥
এতেক শুনিয়া ব্যাঘ্ৰ জ্ঞান সম্পজিল।
বিষ্ণুক দৰ্শনে পাছে বৈকুণ্ঠে চলিল॥
ধ্ৰুবে ৰক্ষা কৰি হৰি বৈকুণ্ঠে প্ৰয়াণ।
এৰায়া বিপদ চিন্তে শ্ৰীমধুসূদন॥
পদ্ম পলাশ বিনে নাহি আন বাণী।
ভ্ৰমন্তে ভ্ৰমন্তে ভৈলা প্ৰভাত ৰজনী॥
বৃক্ষ তলে বসি নাম যপে নিৰন্তৰ।
হেন কালে হাতে বিনা লৈয়া মুনিবৰ॥
আসিয়া নাৰদ শুনে কোমল কণ্ঠত।
আছে দিব্য শিশু বসি বৃক্ষৰ তলত॥
শ্ৰীহৰি সেৱক ব্যাপী মই জগতত।
ইটো কোন লৱে নাম কোমল কণ্ঠত॥

ধ্যান কৰি মুনি পাছে বুজিলকাৰণ।
শ্ৰীহৰি সাধনে আইলা সুনীতি নন্দন ॥
আসিলন্ত শীঘ্ৰ কৰি ধ্ৰুবৰ নিকট।
চলিবাৰ কথা কৈলা কৰিয়া কপট ॥
বোলন্ত নাৰদে শুনা আমাৰ বচন।
আসিলো অৰণ্যে সিংহাসনৰ কাৰণ ॥
ছৱাল কালত ওই হইয়া সাধক।
আসিলি অকলে বনে অজ্ঞান বালক ॥
এৰা তপ যপ মোৰ শুনাহা বচন।
চলা পালটিয়া দেওঁ ৰাজ সিংহাসন ॥
এতেক শুনিয়া ধ্ৰুব নয়ন মেলিলা।
নাৰদৰ চৰণত পৰি প্ৰণামিলা ॥
কঠিন হৃদয় তব প্ৰভো নাৰায়ণ।
এত বেলি কিয় মোক নেদা দৰশন ॥
শুনিয়া মাতৃৰ মুখে তযু বিবৰণ।
আসিলো তোমাত মই পশিবে শৰণ ॥
ঘোৰ নিশা যদি মোক বাঘে ধৰি খাই।
দয়াশীল নাম খ্যাত নথাকে জুনাই ॥
যি হৌক সি হৌক এবে দিলা দৰশন।
নকৰো বাঞ্ছনা মই ৰাজ সিংহাসন ॥
তোমাৰ চৰণ মাত্ৰ মোৰ চিৰ আশ।
অভয় চৰণে মোক কৰি লৈয়ো দাস ॥
বিস্ময় নাৰদ ভৈলা এই কথা শুনি।
ভাবিয়া মনত পাছে উত্তৰিলা মুনি ॥

একমনে যাক তুমি কৰিছা সাধন।
নিশ্চয় জানিবা মই নহো সেই জন।
নাৰদ আমাৰ নাম ধ্রুব তুমি জানা।
হৰিৰ সেৱক এক বুলি মোক মানা॥
মোৰ হন্তে পাবা তুমি সেই নাৰায়ণ।
দিওঁ মহামন্ত্র লোৱা কৰিয়া যতন॥
সেহি মন্ত্র যপি তুমি তপস্যা কৰিবা।
অৱশ্যে অক্লেশে তুমি তাঙ্ক লাগ পাইবা।
ধ্রুব বোলে দয়া কৰি শ্রীমধুসুদন।
পঠাই তোমাক কৈলা মোক দৰশন॥
এতেকতে দিবে লাগে মোক উপদেশ।
চৰণে প্রণামো মোক কৰা কৃপাল্লেশ॥
নাৰদ বোলন্ত তুমি চলা সৰোবৰ।
স্নান পৰে মন্ত্র মই দিবোহো সত্বৰ॥
সৰোবৰে নামি ধ্রুব তথাতে ৰহিল।
কৰা স্নান বুলি মুনি কহিবে লাগিল॥
ধ্রুব বোলে কোন মতে কৰিবোহো স্নান।
নজানো তাহাক মোক দিয়োক নিচান॥
শুনিয়া নাৰদ আতি বিস্ময় অন্তৰ।
জানিলো মুহিলে মায়া আক গদাধৰ॥
আপুনি লইয়া জল অঞ্জলী কৰিয়া।
কৰাইলন্ত পাছে স্নান ধ্রুবক ধৰিয়া॥
সর্ব্বাঙ্গে কৰিলা মুনি মৃত্তিকা লেপন।
হৰি নাম নামাঙ্কিতে কৈলা অঙ্গে আভৰণ॥

অষ্টাক্ষৰ মন্ত্ৰ মুনি দিলন্ত কৰ্ণত ।
পত্ৰৰ গৃহক সাজি দিলা অৰণ্যত ॥
বৈষ্ণৱৰ অগ্ৰগনি ধ্ৰুবক কৰিল ।
তপস্যা বৰ্ণণা কৰি নাৰদ চলিল ॥
ধ্ৰুব বোলে শুনা প্ৰভো আমাৰ মিনতি ।
কিৰূপে তপস্যা কৰো কৰা অনুমতি ॥
ফিৰিয়া নাৰদ কহে শুনিয়ো বচন ।
ৰূপৰ বৰ্ণনা কৰো শুন দিয়া মন ॥
নব দুৰ্ব্বাদল শ্যাম ত্ৰিভঙ্গ মুৰুতি ।
পীতাম্বৰ বেশ প্ৰভো শ্যাম শান্ত মূৰ্ত্তি ॥
হৰিৰ ৰূপক মুনি কৰিয়া বৰ্ণন ।
হাতে বীণা বাই মুনি কৰিলা গমন ॥
শুনা আবে পূৰ্ব্বকথা সুনীতি ৰমণী ।
নাহি সঙ্গে দেখে পুত্ৰ পুহাইল ৰজনী ॥
হা পুত্ৰ বুলি দেবী কান্দিবে লাগিলা ।
মোক অনাথিনী কৰি পুত্ৰ কৈক গৈলা ॥
কত আশা কৰি মই তোক পুত্ৰ পাইলো ।
হেলয় অমুল্যৰত্ন হাতে হেৰুৱাইলো ॥
ৰাজ্য সুখ পাসৰিলো তোৰ মুখ চাই ।
এবে মৰিলোহো বাছা তোক হেৰুৱাই ॥
কাৰ মুখ চাই মই জীবন ৰাখিবো ।
তোৰ হেতু আজি মই প্ৰাণক ছাৰিবো ॥
এহি মতে সুনীতিয়ো শোকত অপাৰ ।
কান্দিবে লাগিলা দেবী কৰি হাহাকাৰ ॥

সিকালে নাৰদ মুনি আসি দ্রুতগতি।
প্রবোধিয়া শোক সম্বৰাইলন্ত সুনীতি॥
বৈষ্ণৱৰ অগ্রগনি তোমাৰ নন্দন।
পাইবে সত্বৰে লাগ প্রভো নাৰায়ণ॥
তাৰিবে সংবংশ হৈব দুখৰ মোচন।
নকৰিবা শোক সতী সম্বৰা ক্রন্দন॥
প্রবোধি নাৰদ পুনঃ ৰাজাৰ নিকট।
শীঘ্র বেগে গৈয়া পাছে ভৈলা উপনীত॥
ৰাজাত দিলন্ত মুনি এই সমাচাৰ।
ধ্রুব হন্তে হৈবে তযু বংশৰ উদ্ধাৰ॥
হৰিক উপাসা কৰে অৰণ্য মধ্যত।
বৈষ্ণৱৰ অগ্র সিটো বুজা স্বৰূপত॥
নাৰদৰ মুখে শুনি এতেক বচন।
প্রশংসা কৰিয়া ধ্রুবে আনন্দিত মন॥
পাছে সুনীতিক আনিবাৰে স্থিৰ কৰি।
পঠাইলন্ত ৰাজা পাছে চতুৰ্দ্দোল ধৰি॥
আনন্দে নগৰ বাসী বনক চলিলা।
ৰাণীক প্রবোধি চতুৰ্দ্দোলত তুলিলা।
ৰাজৰাণী মান্য কৰি গৃহক আনিলা।
দেখিয়া সবাৰো মন হৰষিত ভৈলা॥
দেখা সৰ্ব্বজন কেনে গুণ বৈষ্ণৱৰ।
আপুনিয়ো ভৈলা যাই নাৰায়ণ পৰ॥
ব্যাঘ্রেও অৰণ্যে তাক খাইবে নপাৰিলা।
হাতে গদা ধৰি প্রভো ধ্রুবক ৰাখিলা॥

হৰি সুপ্রসন্নে খণ্ডে সকলো বিপদ।
ক্ষণিকে মিলিবে আসি বৈকুণ্ঠ সম্পদ॥
হেন জানি সাধু সঙ্গ সদা কৰি সাৰ।
মুখে লোৰা হৰি নাম তৰিবা ইবাৰ॥
হেন জানি নিৰন্তৰে এৰি আন কাম।
নিৰন্তৰে নৰে ডাকি বোলা ৰাম ৰাম॥

শুক মুনি বোলে ৰাজা শুনা পৰীক্ষিত।
ধ্রুবৰ তপস্যা কথা কৰ্ণৰ অমৃত॥
নাৰদৰ মুখে ধ্রুব মহা মন্ত্র পাই।
আৰম্ভিলা স্তব পাছে হৰিক ধিয়াই॥
ত্রিভঙ্গ ধৰিয়া ধ্রুব মন্ত্র যপ কৰে।
নাহি শোক, চিন্তা, ক্ষুধা তাহাৰ শৰীৰে॥
তিনমাস মধ্যে কৰে এদিন ভোজন।
পক্ষান্তৰে জল বিন্দু তুলসী পাৰণ॥
বিনা বাতাসত যিটো খসি পত্র পৰে।
তাক ভক্ষ কৰে মাত্র দুদিন অন্তৰে॥
একান্ত পাৰনা ষষ্ঠ ৰাতি উপবাস।
কৰিলা পাৰন ধ্রুব পাছে এক মাস॥
কৃত্বাঞ্জলী উৰ্দ্ধমুখে একপদ ভৰ।
মন্ত্র যপ কৰে মাত্র অষ্টাদশক্ষৰ॥
পদৰ কণিষ্ঠাঙ্গুলি দিয়া মাত্র ভৰ।
তপস্যা কৰিলা ধ্রুব কালিন্দীৰ তীৰ॥

একাদশ ইন্দ্রিয়ক নিগ্রহ কৰিয়া।
সূৰ্য্যৰ প্রচণ্ড তাপ শৰীৰে সহিয়া ॥
শীতকালে জলে ডুবি থাকে কালিন্দীৰ।
বাৰিষা বৃষ্টিত থাকে ভিজাই শৰীৰ ॥
উৎকট যন্ত্রণা ভোগি ধ্রুব ৰাত্রি দিন।
কেৱলে চিন্তিত মাত্র মনে নাৰায়ণ ॥
ধ্রুবৰ তপস্যা দেখি স্বৰ্গে দেৱগণ।
চমৎকাৰ ভাবিলন্ত নজানি কাৰণ ॥
ইন্দ্র বোলে ধ্রুবে লৈবে মোৰ ইন্দ্র পুৰী।
দিবন্ত ইহাক বৰ দেৱ শ্রীহৰি ॥
ব্রহ্মা বোলে মোৰ পদ লেবে অনুমান।
কুবেৰ বৰুণ আদি কৰি হুতাশন ॥
ইন্দ্র পবনাদি কৰি যত দেৱগণ।
মোৰ পদ লৈবে ভুলি ভয়াতুৰ মন ॥
ব্রহ্মা বোলে কহো কথা শুনা দেৱগণ।
তপভঙ্গ হেতু সবে কৰিয়ো যতন ॥
বেশ্যাক আদেশি তপ-ভঙ্গ কৰা তাৰ।
ইহা ভিন্ন নাহি ৰক্ষা জানিবাহা সাৰ ॥
এতেক মন্ত্রণা কৰি হৰিষ হইল।
পঞ্চ নৰ্ত্তকীক তথা যাইবাক পাঞ্চিল ॥
উৰ্ব্বশী মেনকা ৰম্ভা আৰু তিলত্তমা।
এই পঞ্চ নৰ্ত্তকীৰ অপাৰ মহিমা ॥
ইন্দ্র বোলে কহো কথা শুনা পাঞ্চজন।
মধুবনে কৰে তপ সুনীতি নন্দন ॥

তুষ্ট হৈয়া নাৰায়ণ বৰ প্রদানিবে।
যেহি ইচ্ছা কৰে ধ্রুব তাহাক পাইবে॥
কৰিবাক পাৰা যদি তপ ভঙ্গ তাৰ।
তেবেসে দেবতাগণ পাইবে নিস্তাৰ॥
লোৱা সঙ্গে কামদেৱ বসন্ত মাৰুত।
যাতে মহাসিদ্ধ মুনি হোৱয় মুহিত॥
ইন্দ্রৰ বচনে কাম লৈয়া পঞ্চ বাণ।
বসন্তৰ ৰাৱ নানা সুমধুৰ গান॥
সবাকো সঙ্গত লৈ বেশ্যা পঞ্চ জন।
ধ্রুব তপ ভঙ্গ হেতু কৰিলা গমন॥
আন যত মুনি আছে ধ্যানত বসিয়া।
দর্শন মাত্রকে তপ গৈলেক ভাগিয়া॥
কঠোৰ তপস্যা পঞ্চ মাস অনাহাৰী।
উৰ্দ্ধমুখে আছে এক পদে ভৰ কৰি॥
দেখিয়া বিস্ময় ভৈলা বেশ্যা পঞ্চজন।
পুত্র ভাবে ধ্রুবক কৰিলা নিৰীক্ষণ॥
উৰ্ব্বশী বোলন্ত শুনা তিলত্তমা।
দিবাক নোৱাৰো আৰ তপস্যাৰ সীমা॥
পঞ্চ বৎসৰৰ শিশু দেখি মোৰ জ্ঞান।
কোলাত ইহাক লৈ কৰাও স্তন পান॥
ইহেন ধাৰ্ম্মীক শিশু তপ ভঙ্গে তাৰ।
ধিক দেৱগণ ধিক আদেশি আমাৰ॥
কৰিলা নিতান্ত পাপ আমি ও পাপীনি।
হেনয় শিশুক হিংসা কৰে কোন প্রাণী॥

পঞ্চম বছৰ শিশু হানি কাম বাণ।
কোন নাৰী পাৰে আকৰ্ষিবে তাৰ প্ৰাণ॥
যদি বেশ্যা হওঁ তবু এইটো পাপত।
থাকিবে অকীৰ্ত্তি মাত্র ইটো জগতত॥
নকৰো অধৰ্ম্ম আক অন্যায় নকৰো।
কদাপি ইহাক আমি মুহিবে নোৱাৰো॥
চক্ষুৰ লোটক বহে তপ দেখি তাৰ।
কৰিবো অনিষ্ট তাক কি সাধ্য আমাৰ॥
এতেকে সকলে মিলি কৰো আশীৰ্ব্বাদ।
তপস্যাত যেন কোনো নঘটে প্ৰমাদ॥
তপস্যাৰ বলে শীঘ্র পাউক নাৰায়ণ।
লভোক অভিষ্ট হোক বাসনা পূৰণ॥
জয় জয় ধ্রুব বুলি উচ্চাৰিয়া ঘন।
পালটিয়া বেশ্যা সব কৰিলা গমন॥
দেখি ইন্দ্ৰ হৰষিত দেখি বেশ্যাগণ।
ভাবন্ত ভাঙ্গিলা তপ বাঞ্ছিত পূৰণ॥
বিদ্যাধৰী সবে বোলে শুনা দেৱৰাজ।
ধ্রুবক মুহিবে গৈ পাইলো বড় লাজ॥
দুগ্ধ পুষ্য শিশু নজানয় কাম বাণ।
কি প্ৰকাৰে কৰিবোহো ভঙ্গ তাৰ ধ্যান॥
এতেক শুনিয়া দেৱ বিস্ময় মানিলা।
এক ৰাক্ষসীক মাতি তথাক পাঞ্চিলা॥
চলিয়ো ৰাক্ষসী সুনীতিৰ বেশ ধৰি।
কৰা তপ ভঙ্গ তাক যেন তেন কৰি॥

ইন্দ্রৰ বচনে পাছে ৰাক্ষসী চলিলা।
সুনিতীৰ বেশ ধৰি কান্দিবে লাগিলা॥
বনবাসে থাকি মই তই হেন ধন।
পাইয়া পাসৰিলো মই তোত দিয়া মন॥
চলে পৰিহৰি বাছা আইলা ইটো বন।
কিসক কৰিলি ত্যাগ দুখিনীৰ ধন॥
এবেসে দেখিয়া তোক জুৰালো জীবন।
উঠা কোলে তপস্যাত কোন প্রয়োজন॥
নানান মিনতি কৰি যুবিলা ক্রন্দন।
আনো নানা মৃদু ভাষে বুলিলা বচন॥
তথাপিতো ধ্রুবে তাক ফিৰিও নচাইলা।
নোৱাৰি সাধিবে কাৰ্য্য ৰাক্ষসী ফিৰিলা॥
শুনি সব দেৱগণ বিস্ময় মনত।
বোলে আৰু ৰক্ষা পায় ধ্রুবৰ আগত॥
সবে মিলি চলি যাওঁ বৈকুণ্ঠ ভুবন।
ইহাৰ উপায় কিবা কৰে নাৰায়ণ॥
এই যুক্তি কৰি পাছে হৈয়া আনন্দিত।
উপনীত ভৈলা যাই বৈকুণ্ঠ পুৰীত॥
দেখিলন্ত লক্ষ্মী পাছে আসে দেৱগণ।
আদৰ কৰিয়া পাছে বুলিলা বচন॥
কিবা হেতু আসিলোহা সবে দেৱগণ।
কোৱা শীঘ্র কৰি মোত স্বৰূপ বচন॥
ব্রহ্মা বোলে অতি ভয় মিলিলা আমাৰ।
কৈত প্রভো গদাধৰ কোৱা সমাচাৰ॥

লক্ষ্মী বোলে নজানোহো তাৰ বিবৰণ।
কেৱলে মধ্যাহ্নে আসি কৰন্ত ভোজন॥
কোন জন হেতু নিৰ্ম্মি আছে এক পুৰী।
সব'ৰো উপৰ সিটো উচ্চ পদ কৰি॥
বিশ্বকৰ্ম্মা লৈয়া তাত থাকে সৰ্ব্বক্ষণ॥
ক্ষণিকো নথাকে বসি বৈকুণ্ঠ ভুবন॥
ব্ৰহ্মা বোলে শুনা মাতৃ মোৰ নিবেদন।
পঞ্চ বৰ্ষ শিশু উত্তানপাদৰ নন্দন॥
কঠোৰ কৰিছে তপ ঘোৰ অনাহাৰে।
যিবা বৰ খোজে তাক দিবে দামোদৰে॥
কিবা পদ কাঢ়ি ধ্ৰুবে লৱে দেৱতাৰ।
তাক ভাবি হৃদিকম্প ভয়ত আমাৰ॥
নিজ পদ ৰক্ষা হেতু আসিলো ইঠান॥
যাহাতে এতেক বৰ নকৰে প্ৰদান॥
লক্ষ্মী বোলে নাহি ভয় যোৱা সৰ্ব্বজন।
আসিলো হৰিক কৈবো ইটো বিবৰণ॥
লক্ষ্মীৰ বচনে পাছে যত দেৱগণ॥
গৃহক পালটি আসিলন্ত সৰ্ব্বজন॥
তাত পাছে শুনা যি কৰিছে নাৰায়ণ।
ধ্ৰুবলোক নামে পুৰী কৰিছে নিৰ্ম্মাণ॥
সবাতো অধিক উচ্চপদ ধ্ৰুবলোক।
অন্য কি নহয় তুল্য বৈকুণ্ঠ গোলোক।
ব্ৰহ্মলোক ইন্দ্ৰলোক উপৰে সবাৰ॥
বিশ্বকৰ্ম্মা লৈ পুৰী কৰে চমৎকাৰ॥

আসিলন্ত যেবে কৃষ্ণ লক্ষ্মীৰ নিকট।
দেখে লক্ষ্মী বসিয়াছে হুয়া ক্রোধান্বিত॥
মধুৰ বচনে হৰি জিজ্ঞাসে কাৰণ।
কোৱা পূয়া কোন হেতু ক্রোধ এতমান॥
লক্ষ্মী বোলে তুমি ভগবান ভক্তাধীন।
কিন্তু নেদেখিলো প্রভো মই তাৰ চিন॥
জানিলো কঠিন বৰ হৃদয় তোমাৰ।
তিলার্দ্ধ নাহিকে তব অঙ্কুৰ দয়াৰ॥
পঞ্চম বছৰ উত্তানপাদৰ নন্দন।
অনাহাৰে পঞ্চমাস আছে মধুবন॥
তপস্যা কৰন্তে এবে তাৰ যাইবে প্রাণ।
তথাপি নকৰা প্রভো তাহাৰ বিধান॥
নাৰায়ণ বোলে শুনা প্রাণৰ প্রেয়সী।
তাৰ অর্থে উৎকণ্ঠিতা আছো দিবানিশি॥
নির্ম্মাইলো পুৰী তাৰ সবাৰো উপৰ।
তাঙ্ক প্রতি মই তাক আনিবো সত্বৰ॥
এতেক বুলিয়া হৰি যাইবে সাজ ভৈলা।
অতি শীঘ্রে গৰুড়ক শীঘ্র আদেশিলা॥
লক্ষ্মী বোলে তব সঙ্গে ধ্রুবৰ নিকট।
আমিও চলিবো নাথ নকৰা বঞ্চিত॥
কি জানি কৰিবা তুমি তাক বিড়ম্বনা।
আমি গৈয়া তাৰ পূর্ণ কৰিবো কামনা॥
এই বুলি গৰুড়ত চৰি দুইজন।
ধ্রুবৰ নিকটে পাছে কৰিলা গমন॥

দেখে ধ্রুব মৃত প্রায় হৈয়া তপ সাই।
ভাব যেন ইহাৰ শৰীৰে ধাতু নাই ॥
গৰুড়ক পাছে আদেশিলা গদাধৰ।
ডাকিয়া কৰিয়ো ভঙ্গ তপস্যা ধ্রুবৰ ॥
ডাকিলা গৰুড়ে তাক শত শত বাৰ।
তথাপি নভৈলা পাছে ভ্রুভঙ্গ তাহাৰ ॥
হৰি বোলে সদি আছে মোত প্রাণ মন।
সিকাৰণে কাহাকো নকৰে সম্বোধন ॥
এহি বুলি লক্ষ্মীৰ সহিতে নাৰায়ণ।
ধ্রুবৰ সমুখে থিয় ভৈলা দুইজন ॥
যেহি ৰূপে ধ্যান কৰে ধ্রুবৰ অন্তৰ।
সেই ৰূপ ধৰি থিয় দিলা গদাধৰ ॥
নেদেখি হৰিক পাছে হৃদয়ে ধ্রুবৰ।
ব্যাকুল স্বভাৱে কান্দিলন্ত উচ্চৈস্বৰ ॥
কান্দিয়া কান্দিয়া ধ্রুব নয়ন মেলিলা।
লক্ষ্মী নাৰায়ণ দুইক আগতে দেখিলা ॥
বোলে কিবা অপৰাধি তোমাৰ চৰণ।
হৃদয়ৰ পৰা বাজ ভৈলা নাৰায়ণ ॥
হৃদয়ৰ বাজ হৈ আগে থিয় দিলা।
কি কাৰণে ছন্ন নাথ আমাক কৰিলা ॥
নাৰায়ণ বোলে তোক কৰিবে চেতন।
হৃদয়ৰ ভৈলো বাজ জানিবা কাৰণ ॥
শৰীৰ কেৱল জীৰ্ণ নোলায় বচন।
মনে ভাবে আজি হাতে পাইলো নাৰায়ণ ॥

এহি বুলি একচিতে প্রণাম কৰিলা।
পঞ্চজন্য শঙ্খ হৰি পৰ্শ হাতে দিলা ॥
পৰ্শ মাত্র ধ্রুব মহা ভৈল বলবান।
কোলাত তুলিয়া লক্ষ্মী দিলা স্তন দান ॥
মস্তক আঘ্রাণ লক্ষ্মী কৰে ঘনে ঘন।
লক্ষ্মীৰ কোলাৰ হন্তে নিলা নাৰায়ণ ॥
পিতা মাতা লৱে আসি যিমতে সন্তান।
ধ্রুবক সিমতে হাৰ কৰিলে লালন ॥
হৰি বোলে শুনা ধ্রুব বচন আমাৰ।
লয়ো বৰ যিবা বাঞ্ছা আছয় মনৰ ॥
ধ্রুবে বোলে শুনা প্রভো দাসৰ মিনতি।
দিয়ো বৰ তব পদে থাকে যেন মতি ॥
স্মৰিলে তোমাক যেন পাওঁ দৰশন।
এহি বৰ মাগো প্রভো তোমাৰ চৰণ ॥
নাহি প্রয়োজন মোৰ আন একো বৰ।
কৰি লয়ো দাস মোক তযু চৰণৰ ॥
লক্ষ্মী বোলে ধ্রুব তই শুন মোৰ বাণী।
যদি লাগে লোৱা বৰ মনে অনুমানি ॥
ধ্রুব বোলে শুনা প্রভো আৰু নিবেদন।
মাতৃক আমাৰ তুমি দিবা দৰশন ॥
তথাস্তু বুলিয়া বৰ দিলা নাৰায়ণ।
উপদেশ দিয়া হৰি ভৈলা অন্তৰ্দ্ধান ॥
বৰ পায়া ধ্রুব পাছে আপোন ৰাজ্যক।
পালটিলা অৰণ্যৰ ধৰিয়া দিশক ॥

পৰীক্ষা কৰিবে হেতু পুনু দিলা ডাক।
দিয়া নাৰায়ণ দেখা একবাৰ মোক ॥
শুনি হৰি গৰুড় সহিতে আসিলন্ত।
কি কাৰণে ডাকা বুলি ধ্রুবক পুছন্ত ॥
ধ্রুব বোলে পৰীক্ষা কৰিলো এইবাৰ।
ক্ষমিবা আমাৰ দোষ প্রভো দামোদৰ ॥
নাৰায়ণ গৈলা পাছে বৈকণ্ঠ ভুবন।
ধ্রুবেও গৃহক লাগি কৰিলা গমন॥
শুনা সৰ্ব্বজন ইটো ভাগৱত পদ।
শুনিলে ইহাক বৈকুণ্ঠ সম্পদ ॥
বিষয়ক পৰিহৰি লোৱা হৰি নাম।
জীবৰ সদগতি হোক বোলা ৰাম ৰাম ॥

——:০:——

ধ্রুবৰ গৃহ-প্ৰাপ্তি।

সাধিয়া আপোন কাজ, গৈলা ধ্রুব নিজৰাজ,
মহাতেজ ধৰিয়া শৰীৰ।
পথে ধীৰে ধীৰে যাই মুখে হৰি গুণ গাই,
ভৈলা পাছে ৰাজ অৰণ্যৰ ॥
নাৰায়ণ বৰে তাৰ ধৰে নাৰায়ণ তেজ
বৈষ্ণৱৰ ধ্রুব অগ্ৰগণি।
আসিলা নিজৰ ৰাজ, জানিলা উত্তান পাদ,
দূতৰ মুখত আক শুনি ॥

সঙ্গে লৈয়া দ্বিজগণ সচন্দন আভৰণ,
পাত্ৰ মন্ত্ৰী মিলি সৰ্ব্বজন।
ধ্ৰুবক আনিবে প্ৰতি, প্ৰজাগণ যাই বেঢ়ি,
নানা বাদ্য কৰি আৱন্তন॥
ধ্ৰুব আসি সেহি কালে, পিতৃৰ চৰণ তলে,
পড়ি পাছে প্ৰণাম কৰিলা।
কহিলন্ত বিবৰণ, যেন মতে নাৰায়ণ,
সাক্ষাতে আসিয়া দেখা দিলা॥
পুত্ৰৰ শুনিয়া বাণী, মনত বিস্ময় মানি,
মহানন্দ লভিলা অপাৰ।
কোলাত তুলিয়া ৰাজা, ঘ্ৰানিলা ধ্ৰুবৰ মাথ,
চুম্বন কৰিয়া শত বাৰ॥
দিলা গাৱে আভৰণ, দিব্য বস্ত্ৰ সুশোভন,
ব্ৰাহ্মণে কৰিলা আশীৰ্ব্বাদ।
ধ্ৰুবক কোলাত লৈয়া, ৰত্ন সিংহাসনে থৈয়া,
বসাইয়া কৰিলা আহ্লাদ॥
গৈলেক অন্তেশপুৰ, যৈত মাতা সুনীতিৰ,
আছে গৃহ তথাতে পশিলা।
পাছে পুত্ৰ আসিবাৰ, সুনীতি জানিয়া আৰ,
আগ বাঢ়ি উঠিয়া আসিলা॥
হা মোৰ পুত্ৰ বুলি, গলে ধৰি আঙ্কোৱালী,
কৰিলন্ত অনেক ক্ৰন্দন।
মস্তক আঘ্ৰাণ কৰি, বুকত সাবটি ধৰি,
ঘনে ঘনে কৰিলা চুম্বন॥

যেন মতে বনে যাই, নাৰদক লাগ পাই,
উপদেশ ধৰিয়া যতনে।
কহিলন্ত বিবৰণ, আসি প্রভো নাৰায়ণ,
দিলা দেখা আসি মধুবনে॥
তব উপদেশে মই, ঘোৰ অৰণ্যক গই,
পাইলো পদ্ম পলাশ লোচন।
সুনীতি ভাবন্ত মনে, কোনবা গোৱালে বনে,
আসি আক দিলা দৰশন
এই ভাব মনে ধৰি, সুনীতি বলিলা বাণী,
শুনা ধ্রুব আমাৰ বচন।
নয়নে দেখিলা যাক, যদি পাৰা দেখাইবাক
তেবেসে প্রত্যয় মোৰ মন
ধ্রুব বোলে শুনা মাতা, শ্রীহৰিৰ গুণ কথা.
বিস্তাৰিয়া কহিবো তোমাক।
ইঠানক নাৰায়ণ নাহিবন্ত কদাচন,
চলা আবে নির্জ্জন স্থানক॥
পুত্রৰ বচন শুনি, মনে মহানন্দ কৰি,
গৈলা অতি গোপন গৃহক।
একচিত কৰি মন, দিলা ডাক নাৰায়ণ,
লজ্জা নিবাৰণ কৰা মোক॥
কৰিলো তপস্যা যত, হৈবেক সকলো নাশ,
যদি মাতৃ নপাই দৰশন।
মহাত্মা প্রকাশ কৰি, দাস বুলি মনে ধৰি,
কৰা লজ্জা মোক নিবাৰণ॥

বৈকুণ্ঠত নাৰায়ণ. শুনি ডাক উচাতন,
ভক্তাধীন থাকিব নোৱাৰে।
ভকতক তুষ্ট হৈ, প্ৰভো ভগৱন্ত গই,
ব্যক্ত ভৈল স্নুনীতিৰ ঘৰে॥

—:০:—

ধ্রুব বোলে শুনা মাতৃ মোৰ নিবেদন।
স্ব সাক্ষাতে দেখা এই প্ৰভো নাৰায়ণ
স্নুনীতিৰ পাপ চক্ষু দেখিয়ো নপাইলা।
ৰক্তবর্ণ কৃষ্ণ চন্দ্ৰ দেখিছো বুলিলা।
পূর্ব্ব বৰ কথা পাছে পৰিলা মনত।
নপাইবেক মোক দেখা ইটো জনমত॥
ধ্রুব বোলে শুনা মাতৃ আমাৰ বচন।
মোক কোলে লৈয়া চায়ো প্ৰভো নাৰায়ণ॥
শুনি ৰাণী কোলে লৈ আপোন নন্দন।
দেখে চতুর্ভুজ পদ্মপলাশ লোচন॥
দণ্ডৱতে পড়ি পাছে প্ৰণাম কৰিলা।
বিনয় বচনে পাছে কহিবে লাগিলা॥
পুত্ৰৰ হেতুকে তৱ শ্ৰীহৰি চৰণ।
সাফলি মানবী জন্ম কৰিলো দর্শন॥
মহিমা প্ৰকাশি মুক্ত কৰা নাৰায়ণ।
থাকুক সর্ব্বদা তয়ু চৰণ স্মৰণ॥
প্ৰভো বোলে শুনা আবে বচন আমাৰ।
থাকা ৰাজ্যে সতত্রিংশ সহস্ৰ বৎসৰ॥

তাৰপৰে ধ্ৰুবলোকে কৰিবা গমন ।
বুজিবা সুনীতি মোৰ স্বৰূপ বচন ॥
এতেক কহিয়া হৰি বৈকুণ্ঠক গৈলা ।
পুত্ৰ স্বামী সঙ্গে লৈয়া আনন্দে বঞ্চিলা ॥
সুৰুচীৰ পুত্ৰ এই শুনি বিবৰণ ।
তপস্যাৰ ফলে ধ্ৰুব পাইলা নাৰায়ণ ॥
এতেকে আমিও তপ কৰিবো নিশ্চয় ।
এহি বুলি তপ হেতু বনক চলয় ॥
পথত মাৰিলা ধৰি দানৱে বেঢ়িয়া ।
সুৰুচী দেখিলা পুত্ৰ নাসিল ফিৰিয়া ॥
পুত্ৰ অন্বেষণে ৰাণী চলিলা বনক
নপাই পুত্ৰক লাগ নাশিলা গৃহক ॥
সতিনীক হিংসা কৰি নিজে গৈলা বন।
হিংসাৰ মহত্ব সবে কৰিয়ো দৰ্শন ॥
আতপৰে উত্তানপাদ কৰিয়া বিচাৰ ।
ধ্ৰুবক অপিলা পাছে নিজ ৰাজ্য ভাৰ ॥
তপস্যাৰ হেতু ৰাজা বনে প্ৰবেশিলা ।
একলে অৰণ্যে ৰাজা হৰি আৰাধিলা ॥
পাছে ধ্ৰুব কৰিলন্ত প্ৰজাক পালন ।
কৰিলা বিবাহ নাৰী অতি সুশোভন ॥
জন্মিলা সন্তান পাছে কতো দিনান্তৰ ।
কৰিলন্ত ৰাজ্য ধ্ৰুব সহস্ৰ বৎসৰ ॥
তাত পাছে ৰাজ্যভাৰ অৰ্পিয়া পুত্ৰক ।
যাইবে ইচ্ছা কৰিলন্ত পাছে ধ্ৰুবলোক ॥

পুষ্পৰথ পঠাইলন্ত পাছে নাৰায়ণ।
জননী সহিতে ধ্রুব কৰিলা গমন॥
ব্ৰহ্মলোক গোলোকাদি সবাৰো উপৰ।
নাহি হেন স্থান তুল্য দিবোহো তাহাৰ॥
তাহাত বসিয়া ধ্রুব বত্ন সিংহাসন।
ৰহিলন্ত সুখে চিন্তি সদা নাৰায়ণ॥
ধ্রুবৰ চৰিত্ৰ ইটো ভাগৱত পদ।
ভক্তি ভাৱে শুনে যেই মিলিবে সম্পদ॥
খণ্ডিবে সকলো ভয় কৰ্ণত অমৃত।
হৰিয়ো সন্তোষ হোৱে জানিবা নিশ্চিত॥
ধন ধান্য পুত্ৰ ভাৰ্য্যা যাৰ যেন মন।
ইষ্ট বস্তু লাভ হোৱে কৰিলে শ্ৰবন॥
মহালক্ষ্মী হোৱে তুষ্ট ইহাক পড়িলে।
গ্ৰহ পীড়া আদি ভয় গুছিবে সকলে॥
নাহিকে কলিত গতি শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন।
জানি ৰাম নাম সদা কৰিয়ো স্মৰণ॥
কৰ্ম্ম ফলে জন্ম মোৰ যথা তথা হোক।
হৰিপদে মাত্ৰ মন মজিয়া ৰহোক॥
ধৰিয়া মনুষ্য জন্ম কৰিলো বিফল।
নৰদেহা জ্ঞান মোৰ নভৈলা সাফল॥
পশুৰ সদৃশ মাত্ৰ ধৰো নৰকায়।
পিতৃমাতৃ গুৰু প্ৰতি একো শ্ৰদ্ধা নায়॥
শৰণ ভজন ভক্তি একোৱে নাচৰো।
নীতি সদা চাৰ কিবা তাকো নিবিচাৰো॥

শয়ন ভোজন মাত্ৰ তাক কৰি সাৰ।
বহু নিদ্ৰা বহু খাওঁ পশুৰ আকাৰ॥
কেৱলে বাঞ্ছোহো মাত্ৰ বহু ধন ধান।
অসাৰ বস্তুক সাৰ মনোহো অজ্ঞান॥
হেনয় জনৰ আৰে কিবা হৈবে গতি।
নাম গুৰু ভক্ত দেৱ অধমক প্ৰতি॥
হৈবাহা সন্তুষ্ট বন্দো শতকোটি বাৰ।
লৈলোহো শৰণ দাসে কৰিয়ো উদ্ধাৰ॥
সাধু সঙ্গে বসি যেন মুখে ৰাম নাম।
আসোক সতত মাত্ৰ বাঞ্ছো এহি কাম॥
জন্মে জন্মে থাকে যেন ভক্তি ঈশ্বৰত।
বাঞ্ছে তীৰ্থনাথে এই তবু চৰণত॥
গুছোক পাপৰ বুঝা চিন্তা ৰাম নাম।
মনে মুখে এক কৰি বোলা ৰাম ৰাম॥

অন্ত।

মহা সুগন্ধি কুসুমকান্তি তেল।

এই তেলৰ সমান সৰ্ব্বগুণী মহৌষধ স্বৰূপ সুগন্ধত মন সন্তোষ হোৱা তেল আৰু নাই। ইয়াক ঘঁহিলে মুৰ কামৰনী, মুৰফুৰণী, মূৰ্চ্ছা ৰোগ বায়ু, পিত্ত, মেহৰ দোষত দুৰ্ব্বল হোৱা, চকু চলিহা, চকুৰে জল মল কৰা, স্মৰণশক্তি কম হোৱা বায়ুৰ দোষত টোপনি নহা, মুৰ গৰম থকা. সূৰ্য্য কপালি, আদ কপালি, খহু উফি ঘা ইত্যাদি মুৰৰ সকলো বেমাৰ গুছিব। আৰু ডেকা গাভৰু কালত পকা চুলিও কেছা হয়, চুলি বাঢ়ে, ৰঙ্গা চুলিও কলা পৰে, সৰা চুলিও গজে, গাল ফটা, উঠঁ ফটা, চেনি পৰা, সকলো চৰ্ম্ম ৰোগ গুছি মুখৰ শ্ৰীলাৱণ্য কৰি মন প্ৰফুল্ল ৰাখে। বিলাতি আতৰৰ দৰে এদিন ঘ'হিলে দুদিন নকে গোন্ধ থাকে। সঁচা মিছা এবাৰ পৰীক্ষা কৰি চক। সকলোৰ উপকাৰৰ অৰ্থে দাম চিচাত ॥৵০ দশ অনা, ডাক খৰচ সহিতে চিচাৰ দাম ৸৵০ তেৰ অনা।

বায়ু নাশিনী তেল।

বজাৰৰ তেল কিনি মিছাতে পয়ছা খৰচ নকৰিব। দৃঢ় বিশ্বাস কৰি বায়ুৰ পৰা উপকাৰ পাবলৈ হলে আমাৰ এই তেল ঘহক নিশ্চয় উপকাৰ পাব তাত সন্দেহ নায়। ইয়াৰ দ্বাৰা পোৰা বায়ু, চণ্ডবায়ু, ফুৰণী বায়ু, মুচ্ছা বায়ু আদি কৰি যেনে বায়ু হক সকলো গুছিব শিৰৰ যত ব্যাধি আছে সকলো গুছি চুলি বাঢ়ে, ঘন হয়, ৰঙ্গা চুলি কলা পৰে, খুদখহু আদি সকলো চৰ্ম্মৰোগ গুছি ডেকা গাভৰু কালত চুলি নপকে গোন্ধ অতি উত্তম এচিচাৰ দাম ১৲ এটকা ডাক খৰচ বেলেগ।

পোৱাৰ ঠিকনা—শ্ৰীতীৰ্থনাথ গোস্বামী, ধলৰসত্ৰ,
যোৰহাট, গটঙ্গা পোঃ আঃ।

জাননী।

তলত নাম লেখা পুথিৰ বাজেও আমাৰ ওছৰত ইংৰাজী, বঙ্গলা, নাগেৰী, অসমীয়া আদি হৰেক ৰকমৰ স্কুলৰ কিতাপ; আদি কৰি কীৰ্ত্তন, দশম, ঘোষা, ৰত্নাৱলী, বড়গীত, ভটিমা ভাৰত পুৰাণ, গীতা, ভাগৱত, ৰামায়ণ, নাটক, উপন্যাস, মন্ত্ৰ পুথি, নিদান সঙ্গীত আদি কৰি বেচিবৰ নিমিত্তে আমাৰ ওছৰত সকলো কিতাপ মজুত আছে। ইয়াৰ বাজেও কাগজ, কলম, হেন্দোল, নিব, পেঞ্চিল, কলাৰ বাক্স, ৰং পেঞ্চিল, মেপ, একচাইজ বুক, কপিবুক আদি কৰি স্কুলৰ লাগতীয়াল মাল সকলো আমাৰ ওছৰত পাব। যাক যি লাগে কাৰ্ড এখনি লেখি পঠালেই ভিঃ পিঃ ডাকত পাঠোৱা হব।

কথা ঘোষা	॥০	অসমীয়া স্তবকবচ	।৴০
অদ্ভূত জ্যোতিষ	॥০	সম্বন্ধ নিৰ্ণয়	।০
খোল মৃদঙ্গৰ মালিতা	।৶০	বহুৱালী শিক্ষা	।০
আশীৰ্ব্বাদ	।০	গুপ্তসাৰ	।৶০
সীতাৰ বনবাস ও লৱণ দৈত্য, লবকুশৰ যুদ্ধ	।৶০	ৰাম মা লকা	॥৶০
ৰামবনবাস	॥০	ভক্তি-তত্ব দৰ্পণ	॥৶০
সীতাহৰণ পদ্য	॥৶০	অসমীয়া জ্যোতিষ	॥০
অসমীয়া নিদান	॥০	ধাৰাপাত	৴৬
সৰ্ব্বব্যাধিৰ মূলমন্ত্ৰ	৶০	জন্ম নিৰ্ণয়	।৶০
বৃহৎ বালীবধ	।৶০	বুঢ়াভাষা	।৶০
বিপুঞ্জয় স্মাত ভাঙনা	২৲	বৈষ্ণৱমালা	॥০
৺ শ্ৰীশ্ৰীযদুমণি দেৱৰ চৰিত্ৰ	১॥০	৺শ্ৰীশ্ৰীগোপালদেৱৰ চৰিত্ৰ (ভৱানীপুৰীয়া)	১॥০

সকলো পোৱাৰ ঠিকনা—শ্ৰীতীৰ্থনাথ গোস্বামী, ধনবসত্ৰ জেনাবেল এজেঞ্চী,—যোৰহাট, গটঙ্গা পোঃ অঃ।